

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра етнології і археології

Проректор

ЗАТВЕРДЖУЮ”

С.В. Шарин

20__ р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИК СТУДЕНТІВ
Факультету історії, політології і міжнародних відносин

напря́м підготовки бакалавр
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

напря́м підготовки магістр
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

напря́м підготовки магістр
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Освітня програма «Етнологія»

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
(назва Факультету)

Івано-Франківськ
2019 рік

Розробник:

кандидат історичних наук, доцент кафедри етнології і археології Факультету історії, політології і міжнародних відносин Боян-Гладка Світлана Петрівна

Наскрізна програма практик студентів Факультету історії, політології і міжнародних відносин затверджена на засіданні кафедри етнології і археології

Протокол від " " 2019 р. №

Завідуюча кафедри етнології і археології

(підпис)

Томентух Б.П.
(прізвище та ініціали)

Схвалено Науково-методичною радою Факультету історії, політології і міжнародних відносин.

Протокол від " " 2019 р. №

" " 2019 р.

Голова Науково-методичної ради Факультету історії, політології і міжнародних відносин

 (Кулицяк М.В.)

ЗМІСТ

1. Загальні положення (вступ; мета і завдання практичної підготовки студентів)	4
2. Вимоги до організації і проведення практик (структура практичної підготовки у підрозділі: види практик, послідовність проходження, кількість кредитів (годин) на кожен вид)	
2.1 Організація практик	16
2.2 Бази практик	21
2.3. Форми контролю. Підведення підсумків практики	24
3. Програма практик	
3.1. Археологічна навчальна практика	26
3.2. Музейна навчальна практика	30
3.3. Етнографічна навчальна практика	36
3.4. Архівна виробнича практика	46
3.5. Виробнича (асистентська) практика на базі кафедр Факультету історії, політології і міжнародних відносин ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»	50
3.6. Науково-дослідна (переддипломна) практика на базі кафедр Факультету історії, політології і міжнародних відносин ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»	59
3.7. Виробнича (асистентська) практика на базі кафедри етнології і археології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»	64
3.8. Науково-дослідна (переддипломна) практика на базі кафедри етнології і археології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»	72

1. **Загальні положення** (вступ; мета і завдання практичної підготовки студентів спеціальності 032 – «Історія та археологія», освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр, магістр; кваліфікація: історик, археолог, етнолог.

Наскрізна програма практики студентів Факультету історії, політології і міжнародних відносин – це основний навчально-методичний документ, що регламентує мету, зміст і послідовність проведення практики студентів спеціальності 032 – «Історія та археологія» Факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника на визначених базах практики, підведення підсумків практики студентів і містить рекомендації щодо видів, форм і методів контролю якості підготовки (рівня знань, умінь та навичок), які студенти мають отримувати під час проходження практики за кожним освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», «магістр».

Наскрізним принципом, що визначає професіограму майбутнього історика, археолога є принцип зв'язку теорії з практичною діяльністю. Наскрізну програму практики студентів Факультету історії, політології і міжнародних відносин розроблено у відповідності до Закону України «Про вищу освіту», до «Положення про організацію та проведення практики у Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» від 27 листопада 2019 р. і відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року, Указу Президента України від 04.07.2005 № 1013/2005 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», положень Концепції досконалості Європейського фонду управління якістю, вимог Міжнародного стандарту якості ISO серії 9000, Наскрізної програми практики спеціальності 032 – «Історія та археологія» Факультету історії, політології і міжнародних відносин, навчальному плану спеціальності й кваліфікаційній характеристиці, освітньо-професійній програмі, державним стандартам, інструкції з охорони праці та навколишнього середовища. Наскрізна програма враховує побажання стейкхолдерів, висловлених під час методичних нарад, зустрічей.

Практика студентів є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців спеціальності 032 – «Історія та археологія» і спрямована на закріплення теоретичних знань з археології, історії України, всесвітньої історії, музеєзнавства, загальної етнології, етнології України, етнографії, архівознавства отриманих студентами за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь, формування та розвиток у студентів спеціальності 032 – «Історія та археологія» професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної професійної ситуації,

оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці в галузі їх майбутньої спеціальності історика, археолога, визначених ОПП підготовки фахівців спеціальності 032 – «Історія та археологія».

Наскрізна програма забезпечує:

- 1) цілісність професійної підготовки студента як науковця, визначеної змістом професійної діяльності, тобто обґрунтовану послідовність процесу формування у студентів системи професійних умінь та навичок відповідно до функціональної діяльності;
- 2) оптимальний зв'язок змісту практики із змістом з навчального плану;
- 3) послідовне розширення кола умінь та навичок, їх поступове ускладнення при переході від одного виду практики до іншого;
- 4) безперервність і наступність практики при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до різних ОКР: бакалавр, магістр.

Можна виокремити *загальні принципи проходження практики студентами Факультету:*

- ✓ органічний зв'язок теорії з практикою;
- ✓ відповідності цілей навчання запитам суспільної практики;
- ✓ творчого володіння досягненнями педагогіки і передовим досвідом викладання;
- ✓ єдність навчання і виховання;
- ✓ свідомість і активність студентів;
- ✓ самостійність студентів у навчанні;
- ✓ науковість, професійна спрямованість навчання і зв'язок його з виробництвом;
- ✓ свідомого і міцного оволодіння знаннями, уміннями і навичками;
- ✓ планування і системності (систематичності);
- ✓ вибору і застосування доцільних засобів і методів навчання;
- ✓ відповідності організованої форми спільної діяльності викладача і студентів змістовній стороні цієї діяльності (зміст, методи, засоби і результати навчання);
- ✓ колективного характеру навчання і врахування індивідуальних особливостей студентів;
- ✓ перевірки і самоперевірки результатів навчання на основі регулятивних рішень.

Наскрізна програма дає повну уяву про всю систему практичної підготовки зі спеціальності 032 – «Історія та археологія».

Метою практики є оволодіння студентами спеціальності 032 – «Історія та археологія» Факультету історії, політології і міжнародних відносин сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх

майбутньої професії – історик, археолог, етнолог формування у них, на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних умовах польової археологічної роботи, музейних установах, польовій етнографічній експедиції, архівах та ін., виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності. Метою практики є здобуття студентами навичок професійної діяльності історика, археолога, етнолог, викладача.

Практика має велике значення для підготовки та формування фахівця – історика, археолога, і дає змогу:

- оволодіти необхідними знаннями щодо сучасних змін у державотворенні, умінням і навичками прийняття та пошуку інноваційних шляхів вираженої раціональності у майбутній професійній діяльності історика, викладача;
- виявити уміння та навички організаторської, управлінської діяльності щодо забезпечення трудової та технологічної дисципліни, створення безпечних умов праці для здоров'я;
- приймати професійні рішення з урахуванням їх соціальних та психологічних наслідків;
- забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним навчальним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних практичних, навчальних, розвивальних та виховальних завдань;
- поглиблювати теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на їх основі продемонструвати навички пошуку джерел в галузі археології, музеєзнавства, етнології, архівознавства;
- розвивати в практикантів уміння проводити самостійно пошук первинних археологічних, музейних, етнографічних, архівних джерел;
- виховувати у студентів повагу і шанобливе ставлення до фаху історика;
- формувати в майбутніх істориків науково-пошукові вміння і навички, що сприяють розвиткові професійних якостей, потреби в самоосвіті;
- сприяти становленню особистості студента-практиканта;
- формувати вміння проводити дослідницьку роботу.

Відповідно до навчального плану підготовки спеціалістів за спеціальністю 032 – «Історія та археологія» передбачено наступні види практик (табл. 1).

У наскрізній програмі з кожного виду практики подано: мету і завдання, бази практики, перелік звітної документації, методи перевірки рівня знань, умінь, навичок, яких досягли студенти.

Структура наскрізної програми практики студента (НППС – далі) чітко відображає Стандарти вищої освіти, є в полі термінів Міжнародного стандарту якості серії ISO 9000, спеціальні цілі та завдання з навчання, які тісно пов'язані із завданнями і практичною роботою в конкретній галузі діяльності баз практики.

Системо-утворюючим документом при розробці НППС є освітній компонент державного стандарту вищої освіти, тобто його складові:

- освітньо-кваліфікаційна характеристика, у тому числі нормативна та варіативна частини;
- освітньо-професійна програма спеціальності 032 – «Історія та археологія».

Під час практики студенти спеціальності 032 – «Історія та археологія» повинні знати:

- поняття культурний шар і специфіку його залягання в залежності від різних історично-природничих факторів, а також вивчити різні аспекти дослідження культурних шарів та археологічних об'єктів, а саме: методика різних стадій розкопок, фіксація і документація об'єктів і пам'яток, складання інвентарного польового опису, виготовлення креслень і малюнків, методи консервації пам'яток;

- найважливіші законодавчо-нормативні документи у сфері музейної справи;

- тенденції розвитку сучасних музейних установ;
- закономірності, принципи, методи, форми і засоби музеєзнавчої роботи;
- особливості організації та проведення навчально-виховної роботи у музейних установах відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти;

- структуру і динаміку розвитку музейних установ світу;
- методи підготовки та проведення екскурсії;
- теорію і методика польових досліджень, «Кодекс професійної етики етнологів»;

- основні поняття етнографічної науки, її методологію і завдання;
- етнографічне районування України, його характеристики та особливості;
- особливості життєдіяльності етнічних та етнографічних груп на території України;

- основні риси сільськогосподарської культури, поселення і житла, комплекси одягу етнографічних районів України;

- народні промисли і народні ремесла, традиції народного харчування, особливості матеріальної культури в різних районах України;
- суспільні відносини на Україні в їх історичному розвитку, громадський та сімейний побут, народний етикет;
- основні ознаки усної народної творчості, календарні свята та обряди, народні знання та вірування тощо;
- найважливіші законодавчі акти у галузі архівної справи;
- закономірності, принципи, методи, форми роботи архівних установ;
- напрямками та формами роботи архівних установ щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання та використання архівних документів тощо;
- найважливіші законодавчо-нормативні освітні документи;
- тенденції розвитку сучасної освіти;
- провідні концепції виховання і навчання і викладання;
- вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості;
- сутнісні характеристики понять «педагогічна майстерність» і «педагогічна техніка»;
- шляхи вдосконалення майстерності викладача й способи самовдосконалення;
- закономірності, принципи, методи, форми і засоби навчання та виховання студентства;
- особливості організації та проведення навчально-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах і вузі відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти і сучасної педагогічної науки;
- особливості інноваційного навчання, його переваги, гуманістичну спрямованість освітніх інноваційних процесів;
- умови ефективності інноваційних педагогічних процесів;
- структуру і динаміку розвитку освітніх інноваційних процесів;
- особливості кооперативного навчання;
- критерії оцінювання рівня сформованості компетентностей студентів;
- ігрові технології навчання; структуру дидактичної гри;
- методичні принципи і прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів;
- методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення студентів.

Компетентності навчальної археологічної практики

Компетентності соціально-особистісні:

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки;

- здатність до критики й самокритики;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи.

Загальнонаукові компетентності:

- оволодіння базовими знаннями і навиками у галузі археології і методики археологічних досліджень;
- обізнаність з методами й інструментарієм реалізації завдань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю історика і археолога.

Інструментальні компетентності:

- сформованість навичок роботи з нормативними документами, методичними вказівками до «Польової археологічної експедиції», методами: ;
- оволодіння категоріально-поняттєвим апаратом, дотичним до обраної галузі знань.

Професійні компетентності:

- набуття навичок використання теоретичних знань у практичній діяльності археолога;
- здатність на основі археологічних знань проводити аналіз й узагальнення досвіду з археологічної практики;
- розробляти перспективний і поточний плани роботи археологічної практики;
- планувати та організовувати науково-дослідницьку роботу;
- здатність до фахової рефлексії.

Під час археологічної практики студент виконує обов'язки археолога-дослідника, обов'язки якого зводяться до .

Компетентності навчальної музейної практики

1. Конструктивно-планувальні вміння:

- Складати плани-роботи діяльності музею;
- аналізувати наукову й методичну літературу й використовувати її для складання тематико-експозиційного плану та написання тексту екскурсії;
- обирати ефективні прийоми роботи із відвідувачами музею;
- відбирати й використовувати відповідні методи для підготовки музейної експозиції.

2. Комунікативно-навчальні вміння:

- установлювати й підтримувати різноманітні контакти всередині колективу працівників музею;
- налагоджувати контакти із представниками інших музейних установ;

- встановлювати контакти із відвідувачами музею для виявлення тем, найбільш цікавих для сучасних слухачів;
- вміти ефективно брати участь у різних формах наукової комунікації.

3. Організаційні вміння:

- проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою наукову діяльність у сфері музейної справи;
- організовувати співпрацю музею із навчальними закладами (школами, коледжами та університетами);
- раціонально поєднувати науково-дослідницьку та експозиційну роботу музею;
- здійснювати різноманітні сучасні прийоми активізації уваги відвідувачів музею залежно від їх вікових особливостей;
- використовувати аудіо- та візуальні технічні засоби у експозиційній роботі;
- проводити виховні заходи на базі музейної установи.

4. Розвивально-виховні вміння:

- Реалізовувати науковий і виховний потенціал екскурсійної роботи;
- стимулювати зацікавленість відвідувачів конкретними музейними експонатами та особливостями музейної справи в Україні.

5. Дослідницькі вміння:

- спостерігати та аналізувати екскурсії, проведені студентами-колегами чи працівниками музею;
- вивчати, аналізувати й узагальнювати досвід музейних працівників, переймати ефективні прийоми і форми їхньої роботи;
- вивчати наукову літературу, а також удосконалювати свою роботу, використовуючи нові форми та прийоми наукової роботи.

Компетентності соціально-особистісні:

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики);
- здатність до критики й самокритики;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи.

Загальнонаукові компетентності:

- знання проблем і потреб сучасного українського суспільства у сфері освіти і виховання;
- оволодіння базовими знаннями і необхідними майбутньому науковому співробітнику компетенціями;

- усвідомлення потреби використання інформаційних технологій у музейній справі та їх опанування;
- обізнаність з методами й інструментарієм реалізації завдань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю.

Інструментальні компетентності:

- сформованість навичок роботи з нормативними документами, джерелами, посібниками з музеєзнавства;
- провадження самостійного пошуку необхідної інформації у фахових періодичних виданнях, базах даних, онлайн ресурсах тощо;
- оволодіння категоріально-поняттєвим апаратом, дотичним до обраної галузі знань.

Професійні компетентності:

- набуття навичок використання теоретичних знань у практичній діяльності музею;
- здатність планувати, організовувати і керувати роботою музейної установи;
- планувати і реалізувати різні форми науково-дослідницької та виховної роботи у музеях;
- впроваджувати інноваційні методи експозиційної та виставкової діяльності.

Під час музейної практики студент виконує обов'язки наукового співробітника музею. Під час практики студенти можуть залучатися адміністрацією для надання допомоги базі практики, але характер усієї праці має відповідати профілю навчання і за тривалістю не заважати виконанню навчальних завдань.

Компетентності навчальної етнографічної практики:

Компетентності соціально-особистісні:

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки;
- здатність до критики й самокритики;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи.

Загальнонаукові компетентності:

- оволодіння базовими знаннями і навиками у галузі етнографії і методики польових етнографічних досліджень;
- обізнаність з методами й інструментарієм реалізації завдань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю.

Інструментальні компетентності:

- сформованість навичок роботи з нормативними документами, методичними вказівками до «Польової етнографічної експедиції», методами: опитування, інтерв'ю, анкетування, бесіда;
- вміння складати запитальник і анкети;
- провадження фіксації об'єктів матеріальної культури та явищ духовної культури;
- оволодіння категоріально-поняттєвим апаратом, дотичним до обраної галузі знань.

Професійні компетентності:

- набуття навичок використання теоретичних знань у практичній діяльності етнографа;
- здатність на основі етнологічних знань проводити аналіз й узагальнення досвіду з етнографічної практики;
- розробляти перспективний і поточний плани роботи етнографічної практики;
- планувати та організовувати науково-дослідницьку роботу;
- здатність до фахової рефлексії.

Під час етнографічної практики студент виконує обов'язки етнографа-дослідника, обов'язки якого зводяться до збирання польового етнографічного матеріалу шляхом опитування, бесіди, анкетування, фото, відео- та аудіофіксації, графічних способів тощо.

Компетентності виробничої архівної практики:***Компетентності соціально-особистісні:***

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики);
- здатність до критики й самокритики;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи.

Загальнонаукові компетентності:

- оволодіння базовими знаннями і навиками у галузі архівної справи;
- обізнаність з методами й інструментарієм реалізації завдань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю.

Інструментальні компетентності:

- сформованість навичок роботи з нормативними документами, путівниками, описами справ, архівними документами;

- провадження самостійного пошуку необхідної інформації в архівних установах;
- оволодіння категоріально-поняттєвим апаратом, дотичним до обраної галузі знань.

Професійні компетентності:

- набуття навичок використання теоретичних знань у практичній діяльності архівного працівника;
- здатність здійснювати необхідні засоби для обліку, належного зберігання та використання документів Національного архівного фонду; планувати та організовувати науково-дослідницьку роботу,
- здатність до фахової рефлексії.

Під час архівної практики студент ознайомлюється із специфікою роботи Державного архіву Івано-Франківської області. Під час практики студенти можуть залучатися адміністрацією для надання допомоги базі практики, але характер усієї праці має відповідати профілю навчання і за тривалістю не заважати виконанню навчальних завдань.

Компетентності виробничої (асистентської) практики:

Компетентності соціально-особистісні:

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики);
- здатність до критики й самокритики;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи.

Загальнонаукові компетентності:

- знання особливостей, тенденцій розвитку і запитів щодо потреб інтелектуального і духовного розвитку дитини, проблем і потреб сучасного українського суспільства у сфері освіти і виховання особистості;
- оволодіння базовими знаннями і необхідними майбутньому етнологу, історика, викладачу компетенціями;
- усвідомлення потреби використання інноваційних технологій навчання, виховання й управління ВНЗ та їх опанування;
- обізнаність з методами й інструментарієм реалізації завдань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю.

Інструментальні компетентності:

- сформованість навичок роботи з нормативними освітніми документами, першоджерелами;

- провадження самостійного пошуку необхідної інформації у фахових періодичних виданнях, базах даних, онлайн ресурсах тощо;
- оволодіння категоріально-поняттєвим апаратом, дотичним до обраної галузі знань.

Професійні компетентності:

- набуття навичок використання теоретичних знань у практичній педагогічній діяльності;
- здатність планувати, організовувати і керувати навчальним процесом у ВНЗ;
- планувати і реалізувати різні форми виховної роботи у ВНЗ;
- впроваджувати у навчальний процес інноваційні форми навчання етнології, історії,
- стимулювати та організовувати навчально-пізнавальну діяльність студентів;
- здатність управління різними видами діяльності студентів з метою вирішення завдань їх особистісного та професійного розвитку,
- здатність до фахової рефлексії;
- спроможність моделювати ситуації, прогнозувати можливі наслідки педагогічних впливів на особистість вихованця.

Компетентності науково-дослідної практики:

Компетентності соціально-особистісні:

- здатність діяти на основі етичних міркувань, діяти соціально і громадсько свідомо;
- здатність брати на себе відповідальність, бути активними у прийнятті рішень;
- здатність до рефлексивного мислення;
- готовність до саморозвитку, орієнтація на успіх, позитивні очікування, відкритість, гнучкість, креативність;
- здатність працювати індивідуально, самостійно вирішувати наукові проблеми.

Загальнонаукові компетентності:

- базові знання теоретичних засад з етнології, методики польових етнологічних досліджень, історії методології та методики проведення наукових досліджень;
- базові знання науково-дослідницьких методологій.

Інструментальні компетентності:

- навички здійснення структурування теоретичного матеріалу;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

- здатність до планування та поєднання пошукових стратегій, включаючи постановку корисних запитань, розширення чи звуження пошуку;
- здатність розв'язувати проблеми;
- володіння термінологічно-понятійним апаратом;
- здібність проводити процедуру наукового дослідження.

Професійні компетентності:

- здатність формулювати тему наукового дослідження та розробляти план його реалізації;
- здібність відбирати та аналізувати необхідну інформацію для наукового дослідження;
- здібність формулювати мету, завдання та гіпотезу наукового дослідження;
- здатність планувати та проводити емпіричні дослідження;
- здібність порівнювати отримані результати дослідження із теоретичним обґрунтуванням проблеми;
- здібність формулювати висновки наукового дослідження;
- здатність складати звіти і доповіді наукового дослідження та публічно презентувати його результати.

Специфіка мінімальних вимог щодо компетентності випускника та її оцінки розроблена на підставі затвердженої та введеної в дію наказом Міністерства освіти і науки молоді та спорту України, освітньо-кваліфікаційної характеристики за участю всіх акціонерів освіти, враховуючи побажання стейкхолдерів.

Проведення кожного виду навчальної практики студентів забезпечено супровідними матеріалами, а саме: робочими програмами, інструктивно-методичними матеріалами, переліком конкретних завдань щодо змісту етапів практики, оформлення звітної документації, критеріями оцінювання, що дозволяють студентам впевнено й успішно виконувати цей вид діяльності.

На основі наскрізної програми практики студентів (НППС) Факультет **розробляє або перезатверджує робочі програми (Положення)** відповідних видів практики спеціальності 032 – «Історія та археологія» згідно з термінами (фаз) практики. **Робочі програми** практики студентів входять до комплексу основних навчально-методичних документів, які реалізують завдання освітньо-професійної програми підготовки і освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівців за напрямом освіти та відповідають їх змісту щодо практичних знань і навичок.

Для студентів і керівників практик Факультету та бази практики **робочі програми практики студентів є основним навчально-методичним документом**, на підставі якого розробляються інші методичні документи.

2. Вимоги до організації і проведення практик (структура практичної підготовки у підрозділі: види практик, послідовність проходження, кількість кредитів (годин) на кожен вид)

2.1. Організація практик

Види та обсяг практик визначаються стандартами вищої освіти за напрямом (спеціальністю – 032 «Історія та археологія», освітня програма «Етнологія» освітньо-професійною програмою підготовки фахівців певного освітньо-кваліфікаційного рівня (бакалавр, магістр), що відображається відповідно в навчальних планах і графіках навчального процесу.

Для спеціальності 032 – «Історія та археологія» освітня програма «Етнологія» передбачені наступні види практик:

Назва практики	Напрямок підготовки, спеціальність	Курс	Семест	Кількість тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					всього	ЄКТС	
Навчальна археологічна практика	032 – «Історія та археологія»	перший	другий	2 тижні	180	6,0	залік
Навчальна музейна практика	032 «Історія та археологія»	другий	четвертий	2 тижні	180	6,0	залік
Навчальна етнографічна практика	032 – «Історія та археологія»	третій	шостий	2 тижні	90	3,0	залік
Виробнича архівна практика	032 – «Історія та археологія»	четвертий	восьмий	2 тижнів	90	3,0	залік
Виробнича (асистентська) практика	Магістр 032 «Історія	Другий	Третій	8 тижнів	360	12,0	екзамен

	та археологія»						
Науково-дослідна практика	Магістр 032 «Історія та археологія»	Перший - Другий	Перший - третій	12 тижнів	450	15,0	екзамен
Виробнича (асистентська) практика	Магістр 032 «Історія та археологія» Освітня програма «Етнологія»	Перший-другий	Другий - третій	8 тижнів	360	12,0	екзамен
Науково-дослідна практика	Магістр 032 «Історія та археологія» Освітня програма «Етнологія»	Перший - Другий	Перший - третій	12 тижнів	450	15,0	екзамен

На основі наскрізної програми практики студентів щорічно розробляються або перезатверджуються робочі програми відповідних видів практики. Для студентів та керівників практики від навчального закладу та бази практики робочі програми практики студентів є основним навчально-методичним документом, на підставі якого розробляються інші методичні документи.

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на ректора університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в університеті здійснює керівник практики університету.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують кафедри Факультету історії, політології і міжнародних відносин, циклові комісії разом з керівниками від баз практики. До керівництва практикою студентів від підрозділів залучаються досвідчені викладачі кафедр, а також декан та його заступники.

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є:

- розробка НПП та РПП студентів, підготовка яких здійснюється за спеціальністю 032 – «Історія та археологія»;
- визначення баз практик;
- призначення керівників практики згідно наказів ректора університету;
- укладання угоди на проведення практики між ВНЗ і базою практики;
- складання кошторису-калькуляції щодо витрат на проведення практики студентів;
- складання плану роботи та тематики індивідуальних завдань на практику;
- підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

Наказом керівника вищого навчального закладу про проведення практики студентів визначається:

- місце та терміни проведення практики;
- склад студентських груп;
- відповідальний керівник за організацію практики та оформлення підсумкового звіту за її результатами;
- посадова особа, на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням (проректор з науково-педагогічної роботи, декан факультету, заступник декана).

Факультетським керівником практик спеціальності 032 – «Історія та археологія» є керівники-методисти: археологічної (навчальної) практики – доцент кафедри етнології і археології Томенчук Богдан Петрович, музейної (навчальної) – доцент кафедри етнології і археології Дрогобицька Оксана Ярославівна, етнографічної (навчальної) – доцент кафедри етнології і археології Боян-Гладка Світлана Петрівна, архівної (виробничої) – професор кафедри історіографії і джерелознавства Шологон Лілія Іванівна, виробничої (асистентської) та науково-дослідної – Галицька Тамара Вячеславівна, виробничої (асистентської) та науково-дослідної спеціальності 032 – «Історія та археологія» освітня програма «Етнологія» – Боян-Гладка Світлана Петрівна.

Керівник практики структурного навчального підрозділу університету здійснює такі заходи:

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед від'їздом студентів на практику: інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, надання студентам-практикантам необхідних документів, робочої програми практики, щоденника, календарного плану, індивідуального завдання, методичних рекомендацій тощо);

- повідомляє студентам про систему звітності з практики, прийняту кафедрою та відображеною у РПП;

- у складі комісії приймає заліки з практики;

- подає завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо її поліпшення та відомість про підсумки практики студентів.

Керівник-методист практики від кафедри:

- у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно з РПП;

- розробляє план роботи практик та тематику індивідуальних завдань, яка враховує передбачувані теми бакалаврських і дипломних робіт (проектів);

- бере участь у розподілі студентів за місцями практики та конференціях і нарадах з питань організації і проведення практики;

- відслідковує своєчасне прибуття студентів до місць практики;

- контролює виконання студентами правил трудового розпорядку;

- вносить пропозиції щодо вдосконалення практики;

- разом зі студентами бере участь у археологічних розкопках й польовому зборі етнографічного матеріалу та здійснює контроль за виконанням студентами завдань практики;

- бере участь у роботі комісії при підведенні підсумків практики та вносить пропозиції щодо оцінювання результатів роботи студентів;

- пропонує кандидатуру студента на участь у конкурсі за кращого студента-практиканта.

Керівник практики від бази практики:

- контролює забезпечення необхідних умов побуту, перебування студентів в польових умовах та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;

- разом зі студентами-практикантами бере участь у польовому зборі матеріалу та здійснює контроль за виконанням студентами завдань практики;

- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проведення;

- надає методичну допомогу студентам під час виконання ними плану роботи практики та індивідуальних завдань і збору матеріалів до випускної роботи;

- проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику, а також у випускній роботі;
- інформує студентів про порядок надання звітів про практику;
- приймає захист звітів студентів про практику у складі комісії, на підставі чого оцінює результати практики студентів, атестує їх і виставляє оцінки в залікові книжки;
- здає звіти студентів про практику на кафедру.

На початку практики студенти повинні ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку бази практики та правилами перебування студентів у польових умовах, порядком отримання документації та матеріалів. На час проходження практики на студентів розповсюджуються правила внутрішнього трудового розпорядку організації чи установи.

Тривалість робочого часу студентів під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України і складає для студентів віком від 15 до 16 років 24 години на тиждень, від 16 до 18 років – 36 годин на тиждень (ст. 51 із змінами, внесеними Законами № 871-12 від 20.03.91, № 3610-12 від 17.11.93, № 263/95 ВР від 05.07.95), від 18 років і старше – не більше 40 годин на тиждень (ст. 50 в редакції Закону № 871-12 від 20.03.91, із змінами, внесеними Законом № 3610-12 від 17.11.93). Бази практик в особі їх перших керівників разом з університетом несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів. Обов'язки безпосередніх керівників, призначених базами практики, зазначені в окремих розділах договорів на проведення практики.

Права та обов'язки студентів

Студенти-практиканти університету зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівника практики (відповідного підрозділу), керівників-методистів направлення, методичні матеріали (РПП, методичні вказівки, щоденник, індивідуальне завдання), консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно здати матеріали практики, передбачені РПП, та у зазначені терміни скласти диференційований залік з практики.

Студенти-практиканти мають право:

- за наявності вакантних місць студенти можуть бути зарахованими на штатні посади, якщо робота на них відповідає вимогам РПП. При цьому не менше 50 відсотків часу відводиться на загально-професійну підготовку за програмою практики;
- повторного проходження практики у разі відсутності на базі практики з поважної причини за умови надання відповідних документів та за рішенням керівництва підрозділу університету;
- на проходження практики за майбутнім місцем працевлаштування, якщо вони навчаються в університеті за цільовим направленням;
- проходити практику на випускному курсі за майбутнім місцем працевлаштування (за умови представлення документів про своє працевлаштування після закінчення університету).

2.2 Бази практик

Практика студентів Факультету проводиться на базах практики, які забезпечують виконання у повному обсязі робочих навчальних планів і робочих програм практик для відповідних ОКР. У своєму складі бази практик мають фахівців – археологів, істориків, музеєзнавців, етнографів, етнологів, архівістів, які виконують роботи відповідно до профілю підготовки студента.

Базами археологічної практики є ДП «Культурна спадщина Прикарпаття» охоронної археологічної служби України Інституту археології НАН України, Національний заповідник «Давній Галич», Івано-Франківський краєзнавчий музей. Археологічна практика проводиться, як правило, на пам'ятках західноукраїнського регіону, котрі досліджуються викладачами кафедри етнології і археології університету, науковими працівниками загаданих наукових закладів. Безпосередніми (технічними) базами археологічної практики слугують польові табори у населених пунктах поблизу досліджуваних археологічних пам'яток. Польовий табір розташовується у пристосованих приміщеннях на території населеного пункту або в польових умовах (мобільний, наметовий табір) безпосередньо біля археологічної пам'ятки. Мобільний польовий табір створюється з наметів, пересувних будиночків, спорядження для проведення польових археологічних досліджень, а також для організації харчування на місці проведення робіт.

Базою музейної практики є Івано-Франківський краєзнавчий музей, з яким Факультет історії, політології і міжнародних відносин уклав угоду про

наукове співробітництво, в тому числі і стосовно навчальної практики студентів.

Для успішного виконання усіх видів діяльності Івано-Франківський краєзнавчий музей тісно співпрацює з іншими музейними установами та науково-дослідними підрозділами (Музеєм народної архітектури і побуту (м. Львів), Інститутом народознавства НАН України (м. Львів), Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України (м. Київ) тощо). За умови погодження із керівництвом навчального закладу, студенти можуть самостійно підбирати для себе базу практики і пропонувати її для використання.

Студенти-заочники можуть проходити практику в Івано-Франківському краєзнавчому музеї, або за місцем проживання.

Базами етнографічної практики є науково-дослідницькі інституції, спеціалізовані інститути, музеї, заклади культури, які відповідають вимогам програми практики, що забезпечені висококваліфікованими кадрами (наукові співробітники, культурологи) і відповідають вимогам програми практики відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів. Це Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського, Національний заповідник «Давній Галич», Долинський краєзнавчий музей «Бойківщина» ім. Тетяни і Омеляна Антоновичів, Національний природний парк «Гуцульщина», Національний природний парк «Верховинський». Етнографічна практика проводиться в населених пунктах Гуцульщини, Бойківщини, Лемківщини, Покуття і Опілля у вигляді польових таборів, котрі розташовуються на території населеного пункту в приміщеннях шкіл, народних будинків, приватних садибах. Практика проводиться спільно з іншими інституціями: науково-дослідницькими інститутами, спеціалізованими інститутами, музеями, закладами культури. Це у свою чергу дозволяє студентам глибше пізнати історію населених пунктів і популяризувати її серед широких кіл населення. Студенти-заочники проходять практику за місцем проживання.

Архівна практика проводиться на базі Державного архіву Івано-Франківської області (далі – ДАІФО). Виходячи з можливостей архіву і наявного контингенту студентів на четвертому курсі, проходження практики здійснюється позмінно. Базами для проходження практики за індивідуальним графіком можуть використовуватись Івано-Франківський міський та інші державні архіви, архівні відділи районних державних адміністрацій, архівні підрозділи підприємств, установ і організацій тощо. Всі ці особливості

обумовлюються у наказі ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, що видається щорічно до початку практики. Наказом визначаються терміни і бази її проведення, розподіл студентів та призначаються керівник-методист.

Виробнича (асистентська) практика та науково-дослідна практика студентів спеціальності 032 «Історія та археологія» Факультету проводиться на базі кафедр Факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, які забезпечують виконання у повному обсязі робочих навчальних планів і робочих програм практик для відповідних ОКР. У своєму складі бази практик мають фахівців – викладачів, які виконують роботи відповідно до профілю підготовки студента.

Як база науково-дослідної практики для магістрів спеціальності 032 «Історія та археологія» освітня програма «Етнологія» використовується кафедра етнології і археології Факультету. Базою виробничої (асистентської) практики є кафедра етнології і археології Факультету історії, політології і міжнародних відносин.

Разом із вищими навчальними закладами, які мають споріднені спеціальності, університет може створюватися бази або експедиції (етнографічні, археологічні тощо).

З базами практики підрозділи Факультету завчасно укладають угоди на її проведення. Тривалість дії угоди погоджується договірними сторонами. Вона може визначатися на період конкретного виду практики або до п'яти років.

Студенти можуть самостійно з дозволу відповідних кафедр комісій підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання.

Для студентів-іноземців бази практики передбачаються у відповідному контракті чи договорі щодо підготовки фахівців і можуть бути розташовані як на території країн-замовників, так і в межах України.

Студенти-іноземці отримують програму практики, індивідуальні завдання, складають звіт в порядку, установленому кафедрою, цикловою комісією.

Матеріальне забезпечення

Джерела фінансування практики студентів університету визначаються формою замовлення на фахівців: державне або регіональне, кошти фізичних чи юридичних осіб. Витрати на практику студентів університету є складовою частиною загальних витрат на підготовку фахівців. Розмір витрат на практику

студентів визначається із розрахунку вартості проходження практики одного студента за тиждень. Форма та порядок оплати праці безпосередніх керівників-методистів практики від бази практики визначається взаємною домовленістю сторін в договорі на проведення практики студентів університету. Оплата лекцій, практичних, лабораторних, семінарських занять і консультацій (загальною тривалістю не більше шести годин на тиждень на групу студентів), передбачених РПП, які проводяться на базах практики кваліфікованими спеціалістами структурних підрозділів цих баз (які не керують практикою студентів), здійснюється за фактично виконані години за нормами погодинної оплати згідно з чинним законодавством України за рахунок коштів університету. Під час практики, у період роботи на робочих місцях і посадах з виплатою заробітної плати, за студентами зберігається право на одержання стипендії за результатами підсумкового контролю.

2.3. Форми контролю. Підведення підсумків практики

Студенти зобов'язані виконувати установлений на базі практики режим праці. Контроль за початком і закінченням роботи покладається на старост груп і відповідальних осіб бази практики. Основною формою контролю за діяльністю студентів-практикантів є самоконтроль у вигляді систематичного ведення щоденника практики і чіткого дотримання виконання індивідуального плану. Видом контролю є самоконтроль.

Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами. Підсумкова звітність має на меті узагальнення результатів, отриманих за термін проходження практики.

Після закінчення терміну практики студенти звітують перед кафедрою, відповідним підрозділом про виконання РПП та індивідуального завдання.

Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту в друкованому та електронному вигляді. Звіт в електронному вигляді разом з іншими документами (щоденник, план роботи практики та ін.), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами, передбаченими РПП, подається на захист.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції, список використаної літератури та інші. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені РПП.

Звіт з практики захищається студентом в комісії, призначеній завідувачем кафедру. До складу комісії входять керівник практики підрозділу університету (кафедри), керівники-методисти практики від кафедр і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні дисципліни.

Підсумки практики підводяться на засіданні кафедр:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка рівня теоретичної і практичної підготовленості студентів до роботи за спеціальністю;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Підсумки практики заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.

Загальна оцінка за практику – 100 балів. Критерії оцінювання визначені у програмах практик і відповідають відповідній шкалі оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента за підписами

керівника-методиста від кафедри та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії. Студент, який не виконав програму практики, отримав незадовільний відгук, незадовільну оцінку за практику, відраховується з університету. Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то навчальним закладом надається можливість студенту проходження практики повторно у пізніший термін (в межах графіку навчального процесу).

3. Програма практик

І. Навчальні практики

Навчальна практика є першим етапом наскрізної практики студентів Факультету спеціальності – 032 «Історія та археологія», під час якої студенти можуть отримати первинні навички професійної діяльності.

1. Археологічна (навчальна) практика

Археологічна практика є навчальною практикою – складовою частиною і обов'язковим елементом навчальної програми. Згідно з навчальним планом освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки 032 «Історія та археологія» студенти Факультету історії, політології і міжнародних відносин ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника» проходять археологічну практику влітку (червні) у другому семестрі після закінчення занять на першому курсі. Строк проведення практики - 2 тижні, що складає 180 годин (6 кредити). Проходження практики кожним студентом є обов'язковим, як і вивчення теоретичних дисциплін навчального плану.

Науково-навчальною базою археологічної практики студентів є ДП «Культурна спадщина Прикарпаття» охоронної археологічної служби України Інституту археології НАН України, Національний заповідник «Давній Галич», Івано-Франківський краєзнавчий музей.

Археологічна практика проводиться, як правило, на пам'ятках західноукраїнського регіону, котрі досліджуються викладачами кафедри етнології і археології університету, науковими працівниками згаданих наукових закладів.

Безпосередніми (технічними) базами археологічної практики слугують польові табори у населених пунктах поблизу досліджуваних археологічних пам'яток. Польовий табір розташовується у пристосованих приміщеннях на території населеного пункту або в польових умовах (мобільний, наметовий табір) безпосередньо біля археологічної пам'ятки. Польовий табір створюється з наметів, пересувних будиночків, спорядження для проведення польових археологічних досліджень, а також для організації харчування на місці проведення робіт.

Оптимальний кількісний склад групи студентів, яка проходить археологічну практику під час польового дослідження пам'ятки, не має перевищувати 15 осіб. Навчальне навантаження викладача – керівника

археологічної практики визначається з розрахунку 4 год. на день на академічну групу (підгрупу).

Під час практики кожний студент є членом колективу експедиції, у складі якої він проходить практику. Студент повинен повністю виконувати завдання, передбачені програмою практики, забезпечувати високу якість виконуваних робіт, неухильно дотримуватись правил внутрішнього розпорядку та техніки безпеки, брати участь у дослідницьких та побутових роботах експедиції, мати зразкову трудову дисципліну, систематично вести польовий щоденник практики та своєчасно скласти звіт про її проходження.

У період проходження практики студенти підлягають усім правилам внутрішнього розпорядку експедиції. У випадку порушення трудової дисципліни студент може бути відправлений до університету з повідомленням причин, які потягли за собою усунення його від практики.

Керівник практики організує проведення запланованих програмою практики робіт, контролює їх виконання, стежить за дотриманням правил внутрішнього розпорядку та техніки безпеки, трудовою дисципліною практикантів.

Назва практики	Напрямок спеціальності	Курс	Семест	Кількість тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					всього	ЄК ТС	
Археологічна практика	032 – Історія та археологія	Перший	другий	2 тижні	180	6,0	залік

Мета археологічної практики – ознайомлення студентів з сучасними методами польових археологічних досліджень, набуття ними навичок роботи в археологічних експедиціях, закріплення знань з теоретичного курсу «Археологія». Студенти також знайомляться з статтями Законів України «Про охорону культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини», які стосуються археологічних пам'яток, положенням про Відкритий лист.

Друга мета археологічної практики є навчально-виховною та визначає такі завдання:

- отримання практикантами навичок постановки польового табору, організації його функціонування та життєзабезпечення.
- вироблення вмінь, необхідних для життя в польових умовах (заготівля дров, розпалювання багаття, варіння їжі, підтримання порядку на місці проживання і т.п.).

- отримання студентами практичних знань з організації взаємовідносин всередині відносно ізольованого колективу, структурування вільного часу, вироблення навичок взаємодопомоги тощо.

Всі отримані вміння, навички, досвід польового життя і роботи можуть бути використані практикантами в своїй подальшій науковій діяльності.

Завдання археологічної практики: студентам потрібно засвоїти характерні особливості пам'яток різних археологічних культур, основні методи проведення археологічних розвідок і розкопок різних типів пам'яток (стоянки, поселення, городища, виробничі центри, могильники, тощо). Практика дає можливість студентам проявити і розвинути власну ініціативу, робити власні спостереження і висновки. Практика передбачає виховання дбайливого ставлення до пам'яток історії та культури та їх раціонального використання, ознайомлення із заходами по охороні оточуючого середовища, формування вмінь створювати комплексне наукове дослідження з археології, здійснювати в майбутній професії археологічні дослідження пам'яток краю.

Одним із завдань практики може бути отримання студентом кваліфікації лаборанта археологічної експедиції, оскільки характер відповідної підготовки під час навчального року, практичні навички, здобуті під час практики, дають право практиканту виконувати роботу лаборанта по обліку і фіксації археологічних знахідок, виготовленню планів, креслень, консервації речового матеріалу і монументальних пам'яток.

У результаті проходження археологічної практики студент повинен

знати:

- поняття про *культурний шар* і специфіку його залягання в залежності від різних історично-природничих факторів, а також вивчити різні аспекти дослідження культурних шарів та археологічних об'єктів, а саме :
 - методику різних стадій розкопок,
 - фіксація і документація об'єктів і пам'яток
 - складання інвентарного польового опису,
 - виготовлення креслень і малюнків,
 - методи консервації пам'яток.

вміти:

- провести археологічну розвідку або пошук;
- провести збір і опрацювання підйомного матеріалу;
- підготувати розбивку шурфу або розкопу;
- навчитися самостійно складати плани розкопів та його окремих квадратів або ж секторів, вести польову документацію, перш за все щоденник;
- систематизувати та обробляти археологічний матеріал, проводити його консервацію.

Компетентності навчальної археологічної практики

Компетентності соціально-особистісні:

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки;
- здатність до критики й самокритики;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи.

Загальнонаукові компетентності:

- оволодіння базовими знаннями і навиками у галузі археології і методики археологічних досліджень;
- обізнаність з методами й інструментарієм реалізації завдань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю історика і археолога.

Інструментальні компетентності:

- сформованість навичок роботи з нормативними документами, методичними вказівками до «Полювої археологічної експедиції», методами: ;
- оволодіння категоріально-поняттєвим апаратом, дотичним до обраної галузі знань.

Професійні компетентності:

- набуття навичок використання теоретичних знань у практичній діяльності археолога;
- здатність на основі археологічних знань проводити аналіз й узагальнення досвіду з археологічної практики;
- розробляти перспективний і поточний плани роботи археологічної практики;
- планувати та організовувати науково-дослідницьку роботу;
- здатність до фахової рефлексії.

Під час археологічної практики студент виконує обов'язки археолога-дослідника, обов'язки якого зводяться до .

Перелік документації, яку студент подає на кафедру після завершення практики:

1. План населеного пункту із зазначеними на ньому назвами урочищ.
2. Щоденник із поденними записами, а також з вказівкою на джерело інформації (респондента). Потрібно вказати прізвище, ім'я та по-батькові, рік народження, професію.
3. Маршрутний лист із круглою печаткою сільської ради, школи або закладу культури.

Форми контролю. Щотижневою формою контролю є колоквиум, перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами; самоосвіта, кінцева форма – залік.

Підсумки практики підводяться у процесі складання студентом заліку перед комісією, яка призначається завідувачем кафедри. Оцінка з практики враховується нарівні з іншими оцінками, що отримує студент в ході екзаменаційних сесій I курсу, але зараховується для визначення розміру стипендії під час екзаменаційної сесії 3-го навчального семестру.

Результати складання заліків з практики заносяться в екзаменаційну відомість, проставляються в заліковій книжці і в журнал обліку успішності. Студент, що не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, направляється на практику вдруге в період канікул або відраховується з навчального закладу.

2. Музейна (навчальна) практика

Особливістю музейної практики є те, що в її процесі відбувається ознайомлення з усіма аспектами роботи у музеї, формуються уміння і навички, необхідні для підготовки і проведення екскурсії, формування тематичної експозиції тощо. Музейна практика, передбачена навчальними планами Факультету історії, політології і міжнародних відносин на II курсі, займає важливе місце в системі професійної підготовки майбутніх істориків-наукових співробітників. Необхідність проходження студентами такої практики пояснюється потребою актуалізувати дослідження історико-культурної спадщини етносу, формувати бережливе і шанобливе ставлення до культурної скарбниці народу, розвивати емоційно-моральну сферу особистості, її духовні потреби і ціннісні орієнтації. Будучи складовою частиною навчально-виховного процесу, вона поглиблює раніше набуті знання з історії та етнографії.

Програма музейної практики студентів II курсу Факультету історії, політології і міжнародних відносин спеціальності 032 «Історія та археологія» розроблена відповідно до «ПОЛОЖЕННЯ про організацію та проведення практики у Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» від 5 листопада 2019 р. і відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року, Указу Президента України від 04.07.2005 № 1013/2005 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», положень Концепції досконалості Європейського фонду управління якістю, вимог Міжнародного стандарту якості ISO серії 9000. Вона враховує знання, отримані студентами з курсів «Історичне краєзнавство, музеєзнавство», «Джерелознавство і архівознавство», «Спеціальні історичні дисципліни»,

«Археологія», «Історія України», «Загальна етнологія», «Історія первісного суспільства», «Історія середніх віків», ін.

Програма розроблена при співпраці із Я.Є.Штиркалом – директором Івано-Франківського краєзнавчого музею, який є базою практики.

Музейна практика є органічною складовою підготовки студентів спеціальності 032 «Історія та археологія». Згідно навчальним планам вона проводиться за планом:

Назва практики	Напрямок спеціальності	Курс	Семестр	Кількість тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					Всього	ЄКТС	
Навчальна (музейна) практика	032 «Історія та археологія»	другий	четвертий	2 тижні	180	6	залік

Мета музейної практики – засвоєння студентами II курсу сучасних методів, форм організації та знарядь праці у сфері музейної справи, формування у них професійних умінь і навичок для роботи у музеї, розширення знань студентів про історію та культуру українців та інших етносів, що населяють територію України. Вивчення багатства української культури та міжпоколінних традицій, відображених у музейних експозиціях, сприяє формуванню у світогляді студентів загальнолюдських цінностей, естетичних ідеалів, розвиває народознавчу, методичну, педагогічну компетенції майбутнього науковця.

Основні завдання музейної практики

Навчальні:

- забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з науковою роботою у сфері музейної справи;
- розвивати в практикантів вміння проводити дослідження з використанням сучасних методів і прийомів наукової діяльності;
- формувати у студентів психологічну готовність до роботи у музеї.

Наукові:

- поглиблювати теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань виробити творчий підхід у музейній роботі;
- виходячи з сучасних завдань і вимог до підготовки спеціалістів, виробити у студентів навички практичної дослідницької і наукової роботи. На цій основі розвивати у них прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й

поповнення знань.

Виховні:

- виховувати у студентів повагу і шанобливе ставлення до наукової праці;
- формувати в майбутніх наукових співробітників вміння і навички, що сприяють розвитку їхніх професійних якостей;
- розвивати в практикантів уміння здійснювати на базі музейної установи навчально-виховну роботу;
- сприяти становленню особистості студента-практиканта.
- залучити студентів до активної громадської, культурно-просвітницької діяльності серед населення, популяризації виявлених музейних матеріалів, усвідомлення важливої ролі музеїв у науковому й культурному житті суспільства.

Професійні:

- ознайомити практикантів з функціональною структурою краєзнавчого музею, основами освітньо-методичної роботи музеїв;
- вивчати документацію та порядок документування передачі предмету музейного значення до музейного фонду;
- опанувати особливості процесу комплектування, обробки, зберігання, публікації та інших форм використання музейних експонатів;
- укладати тематико-експозиційний план експозиції;
- здійснювати пошук нових експонатів згідно тематико-експозиційного плану;
- опанувати методику підготовки контрольного тексту екскурсії;
- розробляти текст екскурсії та проводити її на професійному рівні;
- своєчасно й уміло застосовувати новітні інформаційні технології для підготовки тексту екскурсії;
- навчити методиці використання музейних експонатів у науково-дослідній, виховній та практичній роботі за професійною спрямованістю;
- формувати навички, необхідні для створення шкільного музею.

Під час музейної практики студенти повинні знати:

- найважливіші законодавчо-нормативні документи у сфері музейної справи;
- тенденції розвитку сучасних музейних установ;
- закономірності, принципи, методи, форми і засоби музеезнавчої роботи;
- особливості організації та проведення навчально-виховної роботи у музейних установах відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти;
- структуру і динаміку розвитку музейних установ світу;
- методи підготовки та проведення екскурсії.

Під час музейної практики студенти повинні виявити рівень оволодіння такими **професійно-методичними вміннями**:

2. Конструктивно-планувальні вміння:

- Складати плани-роботи діяльності музею;
- аналізувати наукову й методичну літературу й використовувати її для складання тематико-експозиційного плану та написання тексту екскурсії;
- обирати ефективні прийоми роботи із відвідувачами музею;
- відбирати й використовувати відповідні методи для підготовки музейної експозиції.

3. Комунікативно-навчальні вміння:

- установлювати й підтримувати різноманітні контакти всередині колективу працівників музею;
- налагоджувати контакти із представниками інших музейних установ;
- встановлювати контакти із відвідувачами музею для виявлення тем, найбільш цікавих для сучасних слухачів;
- вміти ефективно брати участь у різних формах наукової комунікації.

3. Організаційні вміння:

- проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою наукову діяльність у сфері музейної справи;
- організовувати співпрацю музею із навчальними закладами (школами, коледжами та університетами);
- раціонально поєднувати науково-дослідницьку та експозиційну роботу музею;
- здійснювати різноманітні сучасні прийоми активізації уваги відвідувачів музею залежно від їх вікових особливостей;
- використовувати аудіо- та візуальні технічні засоби у експозиційній роботі;
- проводити виховні заходи на базі музейної установи.

6. Розвивально-виховні вміння:

- Реалізовувати науковий і виховний потенціал екскурсійної роботи;
- стимулювати зацікавленість відвідувачів конкретними музейними експонатами та особливостями музейної справи в Україні.

7. Дослідницькі вміння:

- спостерігати та аналізувати екскурсії, проведені студентами-колегами чи працівниками музею;
- вивчати, аналізувати й узагальнювати досвід музейних працівників, переймати ефективні прийоми і форми їхньої роботи;
- вивчати наукову літературу, а також удосконалювати свою роботу, використовуючи нові форми та прийоми наукової роботи.

Компетентності соціально-особистісні:

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики);
- здатність до критики й самокритики;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи.

Загальнонаукові компетентності:

- знання проблем і потреб сучасного українського суспільства у сфері освіти і виховання;
- оволодіння базовими знаннями і необхідними майбутньому науковому співробітнику компетенціями;
- усвідомлення потреби використання інформаційних технологій у музейній справі та їх опанування;
- обізнаність з методами й інструментарієм реалізації завдань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю.

Інструментальні компетентності:

- сформованість навичок роботи з нормативними документами, джерелами, посібниками з музеєзнавства;
- провадження самостійного пошуку необхідної інформації у фахових періодичних виданнях, базах даних, онлайн ресурсах тощо;
- оволодіння категоріально-поняттєвим апаратом, дотичним до обраної галузі знань.

Професійні компетентності:

- набуття навичок використання теоретичних знань у практичній діяльності музею;
- здатність планувати, організовувати і керувати роботою музейної установи;
- планувати і реалізувати різні форми науково-дослідницької та виховної роботи у музеях;
- впроваджувати інноваційні методи експозиційної та виставкової діяльності.

Під час музейної практики студент виконує обов'язки наукового співробітника музею. Під час практики студенти можуть залучатися адміністрацією для надання допомоги базі практики, але характер усієї праці має відповідати профілю навчання і за тривалістю не заважати виконанню навчальних завдань.

Під час музейної практики студент повинен виконати **наступні завдання:**

- скласти індивідуальний план студента-практиканта на весь період музейної практики та узгодити з керівником-методистом.
- вести щоденник, в якому фіксувати результати власної діяльності;
- опанувати методику проведення екскурсій, підготувати і провести одну з них за обраною тематикою;
- розробити проект експозиції з визначеної теми і заповнити тематико-експозиційний план.
- здійснювати пошук документів та інших джерел з теми дослідження у фондах та експозиціях музею.

Перелік документації, яку студент подає на кафедру після завершення практики:

1. Письмовий звіт про проходження музейної практики;
2. Тематико-експозиційний план музею;
3. Інвентарна картка експонату;
4. Текст екскурсії;
5. Індивідуальний план-графік;
6. Щоденник музейної практики.

Основними **формами контролю** є:

- облік присутності студентів на базі практики;
- фіксація часу початку і закінчення роботи студента;
- запис про виконаний об'єм роботи впродовж кожного дня практики (здійснюється студентом у щоденнику практики);
- перевірка керівником-методистом виконання кожним студентом зокрема і мікрогрупою в цілому завдань практики (здійснюється керівником-методистом вибірково і в обов'язковому порядку після завершення практики);
- захист студентом-практикантом звіту про проходження практики.

Здійснення контролю за проходженням студентами музейної практики повинно сприяти її чіткому проведенню, забезпеченню досягнення мети і завдань програми практичного курсу з визначених навчальних дисциплін. Він є складовою частиною процесу формування у студентів навиків самоорганізації праці і самоконтролю.

Підсумкова звітність має на меті узагальнення результатів, отриманих за термін проходження практики. Важливою формою підсумкового контролю студентів за проходженням музейної практики є конференція, що проводиться по закінченню практики. З кожної групи рекомендується один студент для виступу на підсумковій конференції. У виступі аналізуються позитивні й негативні сторони практики, звертається увага на забезпечення музеїв сучасними технічними засобами, аудіогідами тощо. Особлива увагу звертається на труднощі при підготовці тексту екскурсії та

тематико-експозиційного плану. Окремим пунктом наказу є підведення підсумків практики, що передбачає створення комісії для прийняття заліку та дату, до якої студент повинен прозвітуватися про виконання завдань, поставлених програмою практики. До складу комісії можуть входити: декан Факультету, завідувач кафедри етнології і археології, викладачі кафедр факультету, представники бази практики.

На залік студент має представити весь пакет документів, передбачених робочою програмою практики (щоденник практики, текст екскурсії, тематико-експозиційний план, письмовий звіт про проходження практики тощо). Комісія приймає залік у терміни, що визначені наказом на практику.

3. Етнографічна (навчальна) практика

Особливістю етнографічної практики є те, що саме у її процесі набуваються студентами навички працювати з інформаторами засвоюючи при цьому деякі практичні ази науково-пошукової польової роботи. Набуті навички та матеріали польової етнографічної практики передбачають виховання дбайливого ставлення до пам'яток історії та народної культури і побуту, раціонального його використання у навчальному процесі студентів, написання ними курсових і дипломних робіт, застосування їх у подальшій науково-дослідницькій діяльності.

Програма практики студентів III курсу Факультету історії, політології і міжнародних відносин спеціальності 032 «Історія та археологія» розроблена відповідно до «ПОЛОЖЕННЯ про організацію та проведення практики у Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» від 26 березня 2013 р. і відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року, Указу Президента України від 04.07.2005 № 1013/2005 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», положень Концепції досконалості Європейського фонду управління якістю, вимог Міжнародного стандарту якості ISO серії 9000.

Вона враховує знання, отримані студентами з курсів «Загальна етнологія», «Етнологія України» та «Етнографія».

Згідно навчальним планам навчальна етнографічна практика проводиться за планом:

Назва практики	Напрямок спеціальності	Курс	Семестр	Кількість тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					всього	ЄКТС	
Навчальна етнографічна	032 «Історія та	третій	шостий	2 тижнів	90	3,0	залік

практика	археологія»						
----------	-------------	--	--	--	--	--	--

Згідно навчального плану навчальну етнографічну практику проходять студенти III курсу факультету історії, політології і міжнародних відносин спеціальності 032 «Історія та археологія», тривалість якої – два тижні. Студенти проходять практику академічними групами. Розрахунок на одну групу денної форми становить 6 годин в день, заочної – 1 година на групу на весь період практики. Кафедра етнології і археології на чолі із завідувачем кафедри затверджує порядок і час проведення практики та призначає керівників для організації практики з викладацького складу, які будуть закріплені за кожною групою.

Етнографічна практика передбачає стаціонарні польові дослідження у населених пунктах Карпатського регіону. Під час виїзду на місця студенти займаються безпосереднім вивченням етнографічної специфіки місцевого населення, дослідженням його традиційних форм господарювання, побуту, звичаїв. Все це відбувається шляхом збирання безпосередніх етнографічних емпіричних даних, їх аналітичного опрацювання і реконструкцію пережитків традиційної культури. Саме тому проведення етнографічної практики сприятиме виробленню у студентів навичок практично-дослідницької, наукової і збиральницької роботи щодо пам'яток матеріальної та духовної культури в процесі організації і проведення навчально-виховного процесу, практикування методик польових досліджень, основних форм роботи в експедиції: особистому спостереженню, навикам спілкування з інформаторами, методам фіксації речових матеріалів і збору етнографічних колекцій. Все це якісно підвищить навчальну, науково-дослідну, виховну та практичну підготовку студентів у подальшій роботі за професійною спрямованістю.

Щодо підготовки студентів для проходження практики кафедра організовує базу практики і проводить настановчу нараду, на якій знайомить студентів з метою і завданням практики, обсягом обов'язкових робіт для виконання, порядком ведення звітної документацією, вимогами до студентів-практикантів. Надалі керівник практики проводить систематичні консультації зі студентами-практикантами та контролює хід виконання запланованих робіт.

Знання і навички набуті під час етнографічної практики органічно доповнюють навчальні курси вільного вибору студента. При проходженні даної практики слід послідовно дотримуватися принципу історизму, який передбачає пізнання певних явищ культури у процесі їх становлення і розвитку, в органічному зв'язку з умовами їх виникнення і функціонування.

Навчальна етнографічна практика складається з трьох етапів:

I. Передекспедиційний етап.

1. Теоретична підготовка до етнографічної практики. Встановлення пріоритетних завдань (фіксація зразків традиційної матеріальної культури, записування інформаторів, вивчення духовної культури, комплексний аналіз місцевої традиційної культури). Вивчення локальних особливостей досліджуваного регіону (межі етнографічного регіону, його історія, специфіка явищ традиційної культури, діалектні норми тощо). Принципи фіксації матеріалу. Аналіз методик польової роботи. Студіювання тематичних запитальників та розробка нових.
2. Практична пропедевтична робота. Розроблення докладного плану проведення експедиції. З'ясування типових норм щодо фіксації та паспортизації етнографічних матеріалів. Технічне забезпечення етнографічної практики. Освоєння апаратури. Проведення тренувальних сеансів.
3. Індивідуальне приготування учасника етнографічної експедиції.
4. Передвиїзний збір для перевірки комплектності експедиційної групи.
5. Виїзд експедиції у місце обстеження.

II. Експедиційний етап

1. Початок роботи експедиції. Налагодження контактів із місцевим населенням. Вивчення географії місцевості. Ознайомлення із історико-культурними пам'ятками досліджуваної місцевості.
2. Пошук інформантів, організація збиральницького сеансу. Створення реєстру потенційних респондентів. Виявлення талановитих авторитетних знавців місцевих традицій, активних учасників народних обрядодійств.
3. Збиральницький сеанс.
 - 3.1. Магнітофонний запис збиральницького сеансу. Встановлення „живого” контакту із інформантом. З'ясування паспортних даних. Акцентування на тих аспектах, які найкраще знає інформант. Ретельне вивчення етнографічних явищ, що презентують оригінальну місцеву традицію. Проведення повторних сеансів. Увага до фіксації варіантів одного явища.
 - 3.2 Паралельна фіксація збиральницького сеансу у "польовому зошиті": паспортні дані збиральницького сеансу; список опитаних респондентів, хто саме надавав інформацію; повний словесний текст, записаний скорописом; репліки; незрозумілі чи нечітко вимовлені слова з поясненнями та коментарями інформаторів, розповіді інформанта про своє життя тощо; описи чи замальовки житлових та господарських будівель, ландшафт, історичні пам'ятники тощо.
 - 3.3. Інші форми фіксації збиральницького сеансу. Фото-, відеозйомка.

III. Післяекспедиційний етап

1. Опрацювання етнографічних матеріалів:
 - а) Транскрипція словесних текстів;
 - б) Чистове оформлення етнографічних матеріалів.

2. Оформлення експедиційних матеріалів для здачі та архівування
 - а. Порядок комплектування архівної папки:
 - б. Оформлення архівної папки
 - в. Звіт про етнографічну практику
 - г. Схема населеного пункту, де проводилися обстеження
 - г. Реєстраційний список зібраного етнографічного матеріалу
 - д. Документування етнографічних матеріалів
 - е. Документування аудіозаписів
 - є. Документування з картографування та колекціонування артефактів
 - ж. Реєстраційна картка аудіо касети
3. Типовий бланк інвентарного опису
- и. Архівне шифрування етнографічної документації

Базами етнографічної практики є науково-дослідницькі інституції, спеціалізовані інститути, музеї, заклади культури, які відповідають вимогам програми практики, що забезпечені висококваліфікованими кадрами (наукові співробітники, культурологи) і відповідають вимогам програми практики відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів. Це Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського, Національний заповідник «Давній Галич», Долинський краєзнавчий музей «Бойківщина» ім. Тетяни і Омеляна Антоновичів, Національний природний парк «Гуцульщина», Національний природний парк «Верховинський», відділ освіти Надвірнянської районної державної адміністрації, відділ освіти Долинської районної державної адміністрації. Етнографічна практика проводиться в населених пунктах Гуцульщини, Бойківщини, Лемківщини, Покуття і Опілля у вигляді польових таборів, котрі розташовуються на території населеного пункту в приміщеннях шкіл, народних будинків, приватних садибах. Практика проводиться спільно з іншими інституціями: науково-дослідницькими інститутами, спеціалізованими інститутами, музеями, закладами культури. Це у свою чергу дозволяє студентам глибше пізнати історію населених пунктів і популяризувати її серед широких кіл населення. Студенти-заочники проходять практику за місцем проживання.

Після завершення навчальної етнографічної практики студент оцінює та усвідомлює власний досвід пошукової роботи, що сприяє його становленню як науковця, громадянина і особистості.

Метою практики є ознайомлення студентів зі специфікою етнографічної експедиції, закріплення знань, отриманих студентами III курсу з теоретичних курсів «Загальна етнологія», «Етнологія України», «Етнографія», формування і розширення професійних знань студентів про історію, культуру, побут українців Прикарпаття, етнічних груп, що населяють територію краю,

опанування набутих знань і спостереженням за мовленням інформаторів, знання усної і пісенної народної творчості, отримання ними первинних професійних умінь і навичок, формування вмінь приймати самостійні рішення у фаховій підготовці етнологів. Безпосередньо головною метою етнографічної практики є комплексне етнографічне обстеження обраного району. Студенти здійснюють письмово і за допомогою електронних носіїв записи народних переказів, легенд, набуваючи при цьому навичок етнографічної праці.

Основні завдання етнографічної практики

Навчальні:

- забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з польовими етнографічними опитуваннями, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних та виховальних завдань;
- формувати у студентів психологічну готовність до польової етнографічної роботи.

Наукові:

- поглибити інтерес студентів до міжпоколінних традицій що сприятиме виробити творчий підхід до дослідницької етнографічної діяльності;
- формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу.

Виховні:

- виховати почуття поваги до інших народів, розвиває культурознавчу, народознавчу, методичну, педагогічну компетенції майбутнього історика;
- сприяти становленню особистості студента-практиканта.

Професійні:

- поглибити інтерес студентів міжпоколінних традицій що сприятиме набуттю професійних навичок, що веде до усвідомлення своєрідності народу;
- проводити роботу з респондентами методами опитування, анкетування і бесіди;
- складати запитальник і анкети;
- проводити фіксацію об'єктів матеріальної культури та явищ духовної культури;
- на основі етнологічних знань проводити аналіз й узагальнення досвіду з етнографічної практики;
- розробляти перспективний і поточний плани роботи етнографічної практики.

Основні завдання виробничої етнографічної практики:

1. Застосувати і поглибити отримані студентами теоретичні знання з курсів «Загальна етнологія», «Етнологія України», «Етнографія», «Історичне краєзнавство», «Джерелознавство». Відомості, які отримують студенти у період проходження музейної практики після завершення II курсу, органічно

доповнюють названі навчальні курси. Фактологічний матеріал, предмети матеріальної культури, зібраний студентами, сприятиме кращому засвоєнню теоретичних положень даних дисциплін та створенні етнографічного музею при Інституті історії і політології.

2. Виходячи з сучасних завдань і вимог до підготовки спеціалістів високої кваліфікації, виробити у студентів навички практично-дослідницької, наукової і збиральницької роботи пам'яток матеріальної та духовної культури в процесі організації і проведення навчально-виховного процесу. На цій основі розвивати у них прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й поповнення знань.
3. Ознайомити практикантів з методикою польових досліджень; навчити основним формам роботи в експедиції: особистому спостереженню, навикам спілкування з інформаторами, методам фіксації речових матеріалів і збору етнографічних колекцій.
4. Навчити правилам ведення і збереження польової документації.
5. На основі передового досвіду навчити студентів методиці використання польових матеріалів у науково-дослідній, виховній та практичній роботі за професійною спрямованістю.
6. Залучити студентів до активної громадської, культурно-просвітницької діяльності серед населення, популяризації виявлених польових матеріалів.
7. Сприяти згуртуванню студентського колективу, формуванню особистості майбутнього історика.

Підготовка в університеті до виробничої етнографічної практики характеризується інтегрованістю, взаємозв'язком усіх компонентів (навчальних дисциплін, музейної практики, науково-дослідної роботи) і їх скоординованістю з метою досягнення головної мети – розвитку індивідуальності, особистості студента як майбутнього вчителя і науковця.

Перед початком навчальної етнографічної практики студент повинен знати:

1. Теорію і методику польових досліджень, „Кодекс професійної етики етнолога”.
2. Основні поняття етнографічної науки, її методологію і завдання.
3. Етнографічне районування України, його характеристики та особливості.
4. Особливості життєдіяльності етнічних та етнографічних груп на території України.
5. Основні риси сільськогосподарської культури, поселення і житла, комплекси одягу етнографічних районів України.
6. Народні промисли і народні ремесла, традиції народного харчування, особливості матеріальної культури в різних районах України.

7. Суспільні відносини на Україні в їх історичному розвитку, громадський та сімейний побут, народний етикет.
8. Основні ознаки усної народної творчості, календарні свята та обряди, народні знання та вірування тощо.

Перед початком навчальної етнографічної практики студент повинен вміти:

- 1) самостійно скласти тематичний запитальник;
- 2) здійснювати опитування респондентів і належно фіксувати отриману інформацію;
- 3) користуватися технічними засобами (диктофон, фотоапарат, відеокамера).

Під час практики студенти орієнтовані на такі групи інформаторів: 1) представників старшого покоління (60 років і старші); 2) жителів середнього покоління (30 – 50 років); 3) молодше покоління (до 30 років).

Обов'язковою вимогою до збирача є повага співрозмовника, особливо людини похилого віку, чуйність, ввічливість. У багатьох випадках необхідно виявляти витримку, терпляче вислухати розповідь про речі, які не цікавлять, щоб потім перевести розмову в потрібне русло. Носіями етнографічного матеріалу є переважно люди похилого віку, отже, потрібно зважити на фізичну перевтому цих людей при бесіді. Звичайно, не варто відразу розпочинати розмову з конкретного питання. Спочатку доцільна розмова на нейтральну тему, а вже потім поступово переходити до питань етнографічного характеру в селі (місті). У цій справі дуже багато залежить від уміння збирача етнографічного матеріалу правильно організувати працю. Вирушаючи на зустріч з виконавцем, варто детально поміркувати, яким чином побудувати бесіду, з яких питань почати, як перейти до записування. Запис мусить передавати всі особливості мови виконавця. Діалектизми, русизми, жаргонізми, прості слова не можна замінювати на літературні слова. Якщо ж значення слова незрозуміле, варто попросити виконавця витлумачити його і включити це пояснення до приміток. Особливу увагу потрібно звернути до архаїзмів, наявність яких свідчить про те, що текст набув сучасної форми кілька століть тому. Обов'язково потрібно звернутися до виконавця за поясненням змісту цих слів. Після кожної зустрічі з інформатором слід уважно перечитувати свої записи, переписувати їх.

Слід особливу увагу студентів звернути на звички, звичаї, закони спілкування, прийняті в даній місцевості, чи в даному населеному пункті. Велику роль у цьому повинні відіграти вчителі місцевої школи, працівники бібліотеки, музею, які на прохання керівника практики можуть провести попередню бесіду, розповісти про своєрідність побуту жителів даного населеного пункту.

Прибувши на місце практики, студенти перший день працюють у сільській раді, в школі, в бібліотеці села, а після цього з жителями села. Для формування у студентів навичок запису та ведення роботи перші два дні зміст бесіди спрямовує керівник, пропонуючи інформаторам теми, найбільш близькі місцевому жителю.

Збір інформації відбувається шляхом анкетування та інтерв'ю. Це найбільш відповідальний етап роботи, що передбачає фіксацію отриманої інформації. Якщо є можливість, потрібно користуватись магнітофоном, відеокамерою, фотоапаратом. Виконання індивідуальних завдань передбачає збір і опис експонатів, а саме предметів побуту, фотографій тощо.

Основні форми роботи етнографічної практики:

- а) найпростіша фіксація реальних етнокультурних явищ;
- б) систематизація етнокультурних явищ;
- в) типологізація;
- г) реконструкція;
- г) теоретичний аналіз;
- д) наукове передбачення і рекомендації.

Під час проведення етнографічної практики вимагається суворе виконання студентами прийнятих на базі практики правил охорони праці і протипожежної безпеки, з обов'язковим проходженням ними інструктажів.

Перелік документації. Після завершення навчальної етнографічної практики студент подає керівнику-методисту такі документи:

1. *План навчальної етнографічної практики з помітками про виконання.*
2. *Етнографічні матеріали за таким орієнтовним змістом:*

Розділ I. Теоретична частина

Короткі відомості про населений пункт, його історію та етнокультурні особливості, про етнографічний район тощо.

Розділ II. Практична частина

Висновки про інформацію, одержану в ході опитування респондентів.

Розділ III. Відомості про інформаторів, від яких записано даний матеріал.

3. Аудіозаписи і відеозаписи.

4. Картографування місцевості.

5. Фіксація і колекціонування зібраних артефактів.

3. *Звіт.* У звіті повинна бути коротко і конкретно описана робота, особисто виконана студентом. У ньому зазначається об'єкт і причини його дослідження, хронологічні етапи вивчення, власні спостереження і враження, висновки, рекомендації щодо покращення ефективності проходження етнографічної практики. Аркуші звіту повинні бути зшиті. Звіт з практики захищається студентом перед комісією, призначеною завідувачем кафедри.

4. *Щоденник практики (польовий зошит)*

5. *Карта мікротопонімів населених пунктів.*

Упорядкований матеріал в електронному варіанті (або як відеозапис) передається на збереження в архів кафедри етнології і археології. Після здачі матеріалів практики керівнику-методисту проводиться підведення підсумків виробничої етнографічної практики.

Форми та методи контролю

На базах практик існує установлений режим праці, можливий контроль часу початку та закінчення роботи (табелювання), правила ведення поточних записів і складання підсумкового звіту з практики. Організовує, веде і контролює роботу керівник-методист виробничої етнографічної практики. Керівник-методист підписує план етнографічної практики, який складає студент.

Студенти зобов'язані виконувати установлений на базі практики режим праці. Контроль за початком і закінченням роботи покладається на старост груп і відповідальних осіб бази практики. Основною формою контролю за діяльністю студентів-практикантів є самоконтроль у вигляді систематичного ведення щоденника практики і чіткого дотримання виконання індивідуального плану.

Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами. Підсумкова звітність має на меті узагальнення результатів, отриманих за термін проходження практики.

Важливою формою підсумкового контролю студентів за проходженням етнографічної практики є конференція, що проводиться по закінченню практики. З кожної групи рекомендується один студент для виступу на підсумковій конференції. У виступі аналізуються позитивні й негативні сторони практики, цікаві знахідки, звертається увага на ілюстративний матеріал, на фото-відеофіксацію.

Особлива увагу звертається на труднощі, які відчували студенти під час практики. Це допоможе керівникам практики врахувати і винести проблемні питання на спеціальне опрацювання під час аудиторних занять.

Окремим пунктом наказу є підведення підсумків практики, що передбачає створення комісії для прийняття заліку та дату, до якої студент повинен прозвітуватися про виконання завдань, поставлених програмою практики. До складу комісії можуть входити: декан Факультету, завідувачі кафедр, керівники практики від кафедри, представники баз практики.

Підсумки навчальної етнографічної практики підводяться на засіданні кафедри етнології і археології:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень недоліків у їхній роботі;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше покращення виробничої етнографічної практики.

Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником практики, в друкованому та електронному вигляді. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені.

Звіт в електронному вигляді разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом (польовий щоденник, аудіо записи та 4бту.), подається на рецензування керівнику практики. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами подається на захист.

- Звіт з практики захищається студентом в комісії, призначеній завідувачем кафедри. До складу комісії входять керівник практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні дисципліни. Підсумки навчальної практики підводяться на засіданні кафедри: підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка рівня теоретичної і практичної підготовленості студентів до роботи за спеціальністю;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Упорядкований матеріал в роздрукованому вигляді (за можливості аудіо- та відеозаписи) передаються на кафедру етнології і археології Інституту історії, політології і міжнародних відносин.

Основний зміст підсумкового засідання кафедри складають доповіді з узагальнення досвіду роботи студентів з питань проходження практики.

Результати складання заліку з практики заносяться в екзаменаційну відомість, проставляються в заліковій книжці і в журнал обліку успішності.

Студент, що не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, направляється на практику вдруге в період канікул або відраховується з навчального закладу.

Керівник практики інформує адміністрацію навчального закладу щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп студентів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці і протипожежної безпеки на базі практики і з інших питань організації і проведення практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента за підписами керівника-методиста та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії.

Студент, який не виконав програму практики, отримав незадовільний відгук оцінку за практику, відраховується з університету.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то навчальним закладом надається можливість студенту проходження практики повторно у пізніший термін (в межах графіку навчального процесу).

Основний зміст підсумкового проблемного засідання кафедри складають доповіді з узагальнення досвіду роботи студентів з питань проходження практики.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри та заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.

Підведення підсумків етнографічної практики проводиться після здачі матеріалів практики керівнику-методисту.

Практика вважається такою, що відбулася, за умови здачі в паперовій папці на зав'язках *усіх вказаних звітних документів, а саме:*

- етнографічних матеріалів;
- звіту;
- щоденника;
- плану практики.

Всі документи зробити в 2-х екземплярах: паперовому, крім фото і цифровому на CD-диску (в цифровому повинні бути фото, аудіо, план практики, звіт, щоденник).

4. Архівна (виробнича) практика

Архівна практика займає помітне місце в системі фахової підготовки майбутнього історика. Архівні документи складають основне джерело вивчення історії, а архівні установи – одне з потенційних місць професійної діяльності історика. Тому практика проводиться в умовах максимально наближених до реальної професійної діяльності архівістів, забезпечуючи ефективне засвоєння основних складових їх службових обов'язків.

Вона є складовою частиною навчально-виховного процесу та поглиблює раніше набуті знання з історії та практики архівного будівництва, є логічним продовженням нормативних курсів “Вступ до спеціальності”, “Архівознавство і

джерелознавство”, “Спеціальні історичні дисципліни”. Організовується для студентів четвертого курсу Факультету історії, політології і міжнародних відносин спеціальності “Історія і археологія”.

Практика проводиться на базі Державного архіву Івано-Франківської області (далі – ДАІФО). Виходячи з можливостей архіву і наявного контингенту студентів на четвертому курсі, проходження практики здійснюється позмінно.

Базами для проходження практики за індивідуальним графіком можуть використовуватись Івано-Франківський міський та інші державні архіви, архівні відділи районних державних адміністрацій, архівні підрозділи підприємств, установ і організацій тощо. Всі ці особливості обумовлюються у наказі ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, що видається щорічно до початку практики. Наказом визначаються терміни і бази її проведення, розподіл студентів та призначаються керівник-методист. Студенти і керівник-методист повинні дотримуватися всіх правил внутрішнього розпорядку установи та вимог по збереженню документів.

Дирекціями архівних установ можуть бути залучені до участі в навчальному процесі найбільш кваліфіковані працівники архівів, які координують свою роботу з керівником-методистом практики від університету.

Архівна практика є органічною складовою підготовки студентів спеціальності 032 – Історія і археологія. Згідно навчальним планам вона проводиться за планом:

Назва практики	Напрямок спеціальності	Курс	Семестр	Кількість тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					всього	ЄКТС	
Виробнича архівна практика	032 – історія та археологія	Четвертий	Восьмий	2 тижні	90	3,0	залік

Виробнича архівна практика складається з трьох етапів:

I етап – підготовчий. На цьому етапі здійснюється аналіз організаційно-функціональних особливостей бази практики.

II етап – реалізація основних функцій архівного працівника та дослідника в умовах ДАІФО.

III етап – підсумковий. Включає підготовку звіту, його захист і підсумкове оцінювання результатів практики.

Архівна практика передбачає ознайомлення студента IV курсу із специфікою роботи архівної установи.

Основна мета архівної практики – здобуття студентами навичок професійної діяльності спеціаліста-історика, ознайомлення зі специфікою архівної роботи.

Основними завданнями архівної практики є:

Навчальні:

– закріплення й поглиблення отриманих теоретичних знань з курсів – “Вступ до спеціальності, “Архівознавство і джерелознавство”, “Спеціальні історичні дисципліни”

Наукові:

– практичне ознайомлення з організацією архівних установ в Україні, напрямками та формами їх роботи щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання та використання архівних документів;

Професійні:

– оволодіння навичками раціонального пошуку, відбору, аналітичної і синтетичної критики архівних документів і матеріалів, методикою їх використання у науково-дослідній, навчально-виховній та іншій роботі за професійною спрямованістю;

– формування навичок індивідуальної та групової роботи, самоорганізації, прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й поповнення знань, вмінь і навичок роботи за обраним фахом.

Виховні:

– залучення до активної популяризації матеріалів архівних фондів серед населення в соціально-правових, господарських, культурно-просвітницьких та інших цілях.

Під час архівної практики студенти повинні

знати:

– найважливіші законодавчі акти у галузі архівної справи;
– закономірності, принципи, методи, форми роботи архівних установ; напрямками та формами роботи архівних установ щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання та використання архівних документів;

вміти:

– здійснювати раціональний пошук, відбір, аналітичну і синтетичну критику архівних документів і матеріалів;
– оволодіти методикою використання архівних документів у науково-дослідній, навчально-виховній та іншій роботі за професійною спрямованістю.

У процесі проходження архівної практики студенти здобувають такі компетентності:

Компетентності соціально-особистісні:

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики);
- здатність до критики й самокритики;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети; – турбота про якість виконуваної роботи.

Загальнонаукові компетентності:

- оволодіння базовими знаннями і навиками у галузі архівної справи;
- обізнаність з методами й інструментарієм реалізації завдань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю.

Інструментальні компетентності:

- сформованість навичок роботи з нормативними документами, путівниками, описами справ, архівними документами;
- провадження самостійного пошуку необхідної інформації в архівних установах;
- оволодіння категоріально-поняттєвим апаратом, дотичним до обраної галузі знань.

Професійні компетентності:

- набуття навичок використання теоретичних знань у практичній діяльності архівного працівника;
- здатність здійснювати необхідні засоби для обліку, належного зберігання та використання документів Національного архівного фонду; планувати та організовувати науково-дослідницьку роботу;
- здатність до фахової рефлексії.

Під час архівної практики студент ознайомлюється із специфікою роботи Державного архіву Івано-Франківської області. Під час практики студенти можуть залучатися адміністрацією для надання допомоги базі практики, але характер усієї праці має відповідати профілю навчання і за тривалістю не заважати виконанню навчальних завдань.

Виходячи з цього, студент повинен під час практики виконати такі завдання:

- вести щоденник, в якому фіксувати результати спостереження за роботою архіву та подавати результати власної діяльності;
- індивідуальне завдання, що передбачає підготовку історичної довідки;
- індивідуальний звіт, в якому студент підсумовує результати практики.

Перелік документації. За підсумками практики студенти подають керівнику-методисту такі документи:

1. Завдання-звіт, заповнений студентом, в якому містяться:
 - терміни початку і закінчення практики, інформація про виконання програми практики з підписом керівника установи і печаткою (директора ДАІФО);
 - перелік всіх видів робіт, що здійснювались за період практики;
 - оцінки та підписи керівника-методиста.
2. Щоденник роботи студента-практиканта, де фіксуються види і назви виконаних на кожному занятті практичних робіт, подається коротка характеристика їх змісту, особливостей методики їх виконання.
3. Заповнений бланк замовлення на видачу архівних документів.
4. Заповнений аркуш користування архівними документами.

Звітні документи акуратно оформлюються від руки і подаються керівнику-методисту на наступний робочий день після завершення практики. Звітна документація перевіряється та оцінюється керівником-методистом.

Форми та методи контролю

Контроль за проходженням практики здійснюється у декількох напрямках:

- ведення студентом щоденника, де записуються види і назви виконаних на кожному занятті практичних робіт, подається коротка характеристика їх змісту;
- регулярне оцінювання виконаних студентом конкретних завдань керівниками від бази практики;
- позитивне підсумкове оцінювання роботи студентів передбачає наявність оцінок за кожний змістовний модуль, а оцінка за модуль виставляється на підставі оцінок за окремі види робіт, виконаних студентом.

Підсумкова звітність. Підсумковий контроль за змістовними модулями здійснюється після перевірки звітної документації керівником-методистом. Залік із практики студент складає комісії, призначеній деканом факультету. Підсумкова форма контролю – залік. Оцінка виставляється за шкалою від 0 до 100 балів.

Залік з практики заноситься у відповідну відомість, залікові книжки. Студент, який отримав незадовільну оцінку за практику, відраховується з університету за поданням декана факультету. Підсумки архівної практики обговорюються на засіданнях кафедри історіографії і джерелознавства, а загальні підсумки практики підводяться на засіданні вченої ради Факультету

5. Виробнича (асистентська) практика

Виробнича (асистентська) практика є обов'язковим компонентом програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Мета практики – набуття студентами професійних навичок і вмінь для подальшого використання їх у реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання і творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Особливістю виробничої (асистентської) практики студентів спеціальності 032 – «Історія та археологія» є те, що саме у її процесі відбувається найбільш інтенсивне ознайомлення з усіма аспектами майбутньої роботи, проявляється критичне та осмислене ставлення до дисциплін, що вивчаються, включаються механізми педагогічної рефлексії, формуються основи професійної самооцінки. Тобто важливою складовою частиною професійної підготовки майбутніх викладачів, науковців та істориків є педагогічна практика, передбачена навчальними планами Факультету історії, політології і міжнародних відносин на другому курсі магістратури.

Умовою успішного проходження асистентської практики є оволодіння студентом змістом фундаментальних дисциплін етнологічного та історичного спрямування, методикою викладання народознавства у вищій школі. Під час асистентської практики поглиблюються і закріплюються знання студентів із психології, педагогіки, а також виробляються навички педагогічної праці, удосконалюються сформовані елементарні методичні уміння. Студенти вчаться спостерігати й аналізувати заняття з історії, творчо використовувати досвід кращих викладачів. У процесі асистентської практики майбутні викладачі, історики оволодівають умінням проводити лекції, семінари із історії України, всесвітньої історії використовуючи ефективні методи і прийоми навчання як систему цілеспрямованих дій для організації пізнавальної і практичної діяльності студентів. Асистентська практика створює сприятливі умови для подальшого розвитку, закріплення і удосконалення педагогічних вмінь, сформованих у процесі попереднього теоретичного та практичного навчання у ВУЗі.

Програма практики студентів магістратури Факультету історії і політології даної спеціальності розроблена відповідно до Закону України “Про вищу освіту”, до «Положення про організацію та проведення практики у Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» від 27 листопада 2019 р. і відповідно до Закону України “Про вищу освіту” від 1 липня 2014 року, Указу Президента України від 04.07.2005 № 1013/2005 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», положень Концепції досконалості Європейського фонду управління якістю, вимог

Міжнародного стандарту якості ISO серії 9000, Наскрізної програми практики спеціальності 032 «Історія та археологія» Факультету історії, політології і міжнародних відносин, освітньо-професійним програмам, освітньо-кваліфікаційним характеристикам, державним стандартам, інструкції з охорони праці та навколишнього середовища. Вона враховує знання, отримані студентами з курсу «Педагогіка», «Психологія», «Методика викладання історії у вищій школі» та ін.

Назва практики	Напрямок спеціальності	Курс	Семестр	Кількість тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					всього	ЄКТС	
Виробнича (асистентська) практика	Магістр 032 - «Історія та археологія»	другий	третій	8 тижнів	360	12,0	залік

Базами *виробничої (асистентської) практики* є кафедри Факультету історії, політології і міжнародних відносин.

Мета *виробничої (асистентської) практики* магістрів:

- знайомство з конкретними умовами сучасної професійної педагогічної діяльності у ВУЗі;
- закріплення отриманих теоретичних знань із загально-професійних і спеціальних дисциплін;
- особиста апробація отриманих теоретичних знань щодо методики викладацької діяльності під час самостійно проведених аудиторних занять;
- оволодіння необхідними методами, навичками та вміннями викладацької діяльності співробітників вищих навчальних закладів;
- проведення виховних заходів зі студентами у ВНЗ;
- отримання студентом необхідних практичних навичок та особистого досвіду з метою зростання у майбутньому до справжнього дипломованого професіонала.

Завдання *виробничої (асистентської) практики* магістрів:

- ознайомлення зі структурою й особливостями функціонування ВУЗу, їх матеріально-технічним забезпеченням; ознайомлення з педагогічним досвідом викладачів;
- ознайомлення з роботою куратора, організація та проведення виховної роботи в закріпленій групі; оволодіння методиками вивчення академгрупи;

- вивчення студентами-практикантами правил та методик викладання, а також ознайомлення з педагогічним досвідом викладачів Факультету історії, політології і міжнародних відносин;

- особисте проведення лекційних і семінарських занять з використанням засвоєних педагогічних методів і прийомів педагогічної діяльності;

- набуття необхідного комплексу комунікативних навичок спілкування та вмінь встановлювати психологічний контакт з аудиторією;

- розвиток у студентів-практикантів інтересу до науково-дослідної роботи в галузі методики викладання окремої навчальної дисципліни Факультету історії, політології і міжнародних відносин.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- предмет, зміст, основні функції та завдання методики народознавства у вищій школі;

- структуру та зміст навчальної програми курсу та історіографічну літературу і джерела до курсу;

- структуру та класифікацію методів навчання;

- способи активізації пізнавальної діяльності студентів при вивченні історії;

- види та призначення різних видів наочності;

- типи і структуру лекційного та семінарського заняття;

- систему виховної роботи у ВНЗ,

- методику проведення виховних заходів,

- планування роботи куратора у ВУЗі, особливості формування студентської групи,

- сутність і прийоми педагогічної майстерності викладача зі студентами у ВНЗ, реалізації виховних завдань.

- шляхи вдосконалення майстерності викладача й способи самовдосконалення;

- нові технології навчання з історії;

- методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення студентів.

Студент-практикант повинен

уміти:

- проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність; складати плани-конспекти лекцій і семінарів;

- планувати навчальні заняття відповідно до навчального плану закладу й на основі його стратегії;

- забезпечувати міждисциплінарні зв'язки курсу з іншими дисциплінами;
- розробляти й проводити різні за формою навчання заняття найбільш ефективні при вивченні відповідних тем і розділів програми, адаптуючи їх до різних рівнів підготовки студентів;
- ясно, логічно викладати зміст матеріалу, опираючись на знання й досвід учнів студентів;
- відбирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання;
- аналізувати навчальну й методичну літературу й використовувати її для побудови власного викладу програмного матеріалу;
- організовувати навчальну діяльність студентів, управляти нею й оцінювати її результати;
- застосовувати основні методи об'єктивної діагностики знань студентів з предмету, вносити корективи в процес навчання з урахуванням даних діагностики;
- володіти методикою проведення заняття із застосуванням мультимедійних засобів навчання;
- створювати й підтримувати навчальне середовище, що сприяє досягненню цілей навчання;
- розвивати інтереси студентів і мотивацію навчання, формувати й підтримувати зворотний зв'язок;
- намічати об'єкти контролю навчальної діяльності студентів з урахуванням сформованості навичок і вмінь, добирати відповідні їм методичні прийоми;
- забезпечувати навчальну діяльність студентів відповідно до плану заняття;
- вносити методично виправдані корективи в плани семінарських занять з урахуванням умов навчання;
- розробляти тестові та контрольні завдання з навчального курсу для студентів групи;
- раціонально поєднувати колективні (фронтальні, малогрупові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та етапу навчання;
- цілеспрямовано використовувати традиційні наочні посібники та методично грамотно застосовувати комп'ютерні засоби навчання;
- реалізовувати загальноосвітній, розвиваючий та виховний потенціал змістового матеріалу заняття;

- спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід викладачів, студентів-практикантів, переносячи ефективні прийоми і форми у практику своєї роботи;

- планувати та здійснювати позакласну виховну роботу в якості куратора: аналізувати і складати план роботи куратора, розробляти сценарії виховних заходів для студентів, вивчати досвід виховної і методичної роботи ВНЗ, володіти методиками вивчення академгрупи та складати характеристику студентів, виділяти прийоми педагогічної майстерності викладача під час семінарського заняття, вести щоденник асистентської практики.

Компетентності соціально-особистісні:

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики);

- здатність до критики й самокритики;

- креативність, здатність до системного мислення;

- адаптивність і комунікабельність;

- наполегливість у досягненні мети;

- турбота про якість виконуваної роботи;

Загальнонаукові компетентності:

- знання особливостей, тенденцій розвитку і запитів щодо потреб інтелектуального і духовного розвитку дитини, проблем і потреб сучасного українського суспільства у сфері освіти і виховання особистості;

- оволодіння базовими знаннями і необхідними майбутньому викладачу історії, етнології компетенціями;

- усвідомлення потреби використання інноваційних технологій навчання, виховання й управління ВНЗ та їх опанування;

- обізнаність з методами й інструментарієм реалізації завдань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю.

Інструментальні компетентності:

- сформованість навичок роботи з нормативними освітніми документами, першоджерелами, підручниками і навчальними посібниками;

- провадження самостійного пошуку необхідної інформації у фахових періодичних виданнях, базах даних, онлайн ресурсах тощо;

- оволодіння категоріально-поняттєвим апаратом, дотичним до обраної галузі знань.

Професійні компетентності:

- набуття навичок використання теоретичних знань у практичній педагогічній діяльності;

- здатність планувати, організовувати і керувати навчальним процесом у ВНЗ;

- планувати і реалізувати різні форми виховної роботи у ВНЗ;
- впроваджувати у навчальний процес інноваційні форми навчання історії,
- стимулювати та організовувати навчально-пізнавальну діяльність студентів;
- здатність управління різними видами діяльності студентів з метою вирішення завдань їх особистісного та професійного розвитку,
- здатність до фахової рефлексії;
- спроможність моделювати ситуації, прогнозувати можливі наслідки педагогічних впливів на особистість вихованця.

ЗМІСТ

виробничої (асистентської) практики студентів-магістрів

Перший етап:

- проведення установчої конференції, на якій магістранти ознайомлюються з метою, завданнями практики, її змістом та основними вимогами;
- складання завдання на період науково-педагогічної практики;
- ознайомлення із звітною документацією, що передбачена вимогами науково-педагогічної практики магістра;
- ознайомлення зі структурою, науковою проблематикою та результатами наукової роботи кафедр; нормативними документами, що регламентують організацію навчального процесу кафедр;
- детальне ознайомлення з навчальними посібниками та науково-методичними комплексами з дисциплін, з яких здійснюється практика; підготовка до самостійного читання лекції та проведення практичних занять;
- відвідування занять викладачів, що працюють у групі, у якій студент має проходити практику;
- знайомство з документацією;
- складання індивідуального плану роботи.

Основний етап:

На Факультеті:

- затвердження плану й тексту лекцій і практичних занять.
- проведення відкритих лекційних та практичних занять.
- відвідування відкритих занять інших студентів-практикантів.
- проведення виховних заходів в групі.
- виконання завдань індивідуального плану.

Заключний етап: Оформлення документації.

- ✓ підведення підсумків індивідуальної педагогічної діяльності;

- ✓ підготовка та оформлення звітної документації;
- ✓ захист науково-педагогічної практики;
- ✓ участь у підсумковій конференції;
- ✓ підведення підсумків практики.

Перелік документації, яку студент подає на кафедру після завершення практики:

I. Календарний графік проходження практики

II. Психолого-педагогічний щоденник студента-практиканта.

III. Звіт з педагогічної практики.

IV. Характеристика на студента-практиканта.

V. Відгук осіб, які перевіряли проходження практики, а також висновок керівника практики від вищого навчального закладу про проходження практики.

VI. Конспекти уроків з історії.

VII. Конспекти лекційних і семінарських занять

VIII. Конспект позакласного заходу з історії.

IX. Конспект та аналіз виховного заходу.

X. Психологічна характеристика на педагогічний колектив.

XI. Індивідуальне завдання.

XII. Робоча програма з дисципліни.

XIII. Аналіз відвіданого заняття.

Форми контролю. Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами. Підсумкова звітність має на меті узагальнення результатів, отриманих за термін проходження практики. Підсумковою формою контролю є екзамен.

Після закінчення терміну практики студенти звітують перед кафедрою на підсумковій нараді, відповідним підрозділом про виконання РПП та індивідуального завдання. Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником бази практики, в друкованому та електронному вигляді. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені РПП.

Звіт в електронному вигляді разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом (щоденник, характеристика та ін.), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами, передбаченими РПП, подається на захист.

Звіт з практики захищається студентом в комісії, призначеній завідувачем кафедрою або заступником декана/декана структурного навчального підрозділу університету. До складу комісії входять керівник практики підрозділу університету, керівники-методисти практики від підрозділу університету і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедр, які викладали практикантам спеціальні дисципліни. Підсумки практики підводяться на засіданні кафедр:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка рівня теоретичної і практичної підготовленості студентів до роботи за спеціальністю;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Основний зміст підсумкового проблемного засідання кафедри складають доповіді з узагальнення досвіду роботи студентів з питань проходження практики.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри/циклової комісії та заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.

Науков о- дослідн а практик а	032 «Історія та археологі я»	1, 2	1,2,3	12 тижнів	450	15,0	4,0	екзамен
--	--	------	-------	--------------	-----	------	-----	---------

Базами науково-дослідної практики є кафедри Факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Метою науково-дослідної практики у I-III семестрах є набуття студентами досвіду самостійної науково-дослідної роботи та опрацювання методики її проведення, поглиблення теоретичних знань з історії, підбір фактичного матеріалу для написання магістерської дисертаційної роботи, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел.

Досягнення мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- ознайомлення зі структурою, науковою проблематикою та результатами наукової роботи кафедри щодо обраного напрямку досліджень;
- вивчення теоретичних класичних джерел за обраною науковою проблемою, відповідно до наукової проблеми дослідження щодо майбутньої магістерської роботи;
- визначення стану розробки питань обраної наукової проблеми у вітчизняній та іноземній літературі;
- визначення структури та основних завдань магістерського дослідження;
- оволодіння методикою обробки та аналізу статистичних даних;
- апробація основних теоретичних та практичних рекомендацій магістерської роботи (у формі виступів на конференціях, написанні наукових статей, тез тощо);
- формування навичок самоосвіти і самовдосконалення, сприяння активізації науково-дослідної діяльності магістрантів;
- виховати у студента творчий підхід до методичної роботи, наукової праці, сформувати потребу в підвищенні своєї кваліфікації.

У результаті виконання програми практики студенти повинні

знати:

- сутність та особливості методології наукового дослідження;
- основні принципи роботи з емпіричною базою дослідження;
- методи наукових досліджень;
- види інформаційного забезпечення та використанні джерел інформації у науково-дослідній роботі;
- наукознавчі та методологічні основи наукових досліджень;

- особливості організації науково-дослідної роботи;
- шляхи пошуку та аналізу літератури, укладання бібліографічного списку;
- вимоги до оформлення результатів науково-дослідної роботи;
- етичні та правові основи наукової діяльності тощо;

уміти:

- порівнювати точку зору і логіку авторів, які висловлюють дискусійні проблеми, знаходити сильні і слабкі сторони в різних роботах, пошуках;
- правильно організовувати етапи наукового дослідження;
- застосовувати понятійний апарат методології наукових досліджень;
- відбирати та аналізувати необхідну інформацію;
- формулювати мету, завдання та гіпотезу наукового дослідження;
- планувати та проводити емпіричні дослідження;
- порівнювати отримані результати дослідження із теоретичними обґрунтуванням проблеми;
- формулювати висновки наукового дослідження;
- оприлюднювати та упроваджувати результати науково-дослідної практики;
- складати звіти та доповіді тощо;
- узагальнювати результати, обґрунтовувати висновки та надавати практичні рекомендації, обґрунтувати отримані результати дослідження та захистити їх.

Компетентності соціально-особистісні:

- здатність діяти на основі етичних міркувань, діяти соціально і громадсько свідомо;
- здатність брати на себе відповідальність, бути активними у прийнятті рішень;
- здатність до рефлексивного мислення;
- готовність до саморозвитку, орієнтація на успіх, позитивні очікування, відкритість, гнучкість, креативність;
- здатність працювати індивідуально, самостійно вирішувати наукові проблеми.

Загальнонаукові компетентності:

- базові знання теоретичних засад з методології та методики проведення наукових досліджень;
- базові знання науково-дослідницьких методологій.

Інструментальні компетентності:

- навички здійснення структурування теоретичного матеріалу;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

- здатність до планування та поєднання пошукових стратегій, включаючи постановку корисних запитань, розширення чи звуження пошуку;
- здатність розв’язувати проблеми;
- володіння термінологічно-понятійним апаратом;
- здібність проводити процедуру науково-педагогічні дослідження.

Професійні компетентності:

- здатність формулювати тему наукового дослідження та розробляти план його реалізації;
- здібність відбирати та аналізувати необхідну інформацію для наукового дослідження;
- здібність формулювати мету, завдання та гіпотезу наукового дослідження;
- здатність планувати та проводити емпіричні дослідження;
- здібність порівнювати отримані результати дослідження із теоретичним обґрунтуванням проблеми;
- здібність формулювати висновки наукового дослідження;
- здатність складати звіти і доповіді наукового дослідження та публічно презентувати його результати.

Робота магістрантів під час науково-дослідної практики організується відповідно до логіки роботи над магістерським дослідженням. Вони працюють з першоджерелами, монографіями, авторефератами і дисертаційними дослідженнями, аналізують результати досліджень, консультуються з науковими керівниками і викладачами кафедри.

Зміст практики

1. Підготовчий (ознайомлення з переліком тем магістерських робіт, запропонованих кафедрами; ознайомлення з графіком роботи керівника магістерського проекту, визначення консультаційних днів і годин).

2. Основний (аналіз науково-методологічної літератури з вибраного напрямку, розробка методики та організація науково-дослідної роботи; опрацювання наукових матеріалів (статей, монографій, публіцистичних матеріалів, періодичних видань, стенограм тощо) з вибраної теми; підготовка узагальнення, аналітичних висновків з досліджуваної проблеми; участь у наукових студентських конференціях, засіданнях круглих столів; систематичне відвідування консультацій з керівником магістерського проекту; виконання індивідуального завдання).

3. Підсумковий (підготовка звітної документації за результатами магістерської практики та захист магістерської роботи)

Перелік документації, яку студент подає на кафедру після завершення практики:

1. Календарний графік проходження практики.
2. Щоденник практики.
3. План-проспект дипломної роботи.
4. Звіт про проходження науково-дослідної практики.
5. Бібліографія дипломної роботи.
6. Індивідуальне завдання.
7. Відгук і оцінка роботи студента на практиці.

Форми контролю: Основною формою контролю за діяльністю студентів-практикантів є самоконтроль у вигляді систематичного ведення щоденника практики і чіткого дотримання виконання індивідуального плану.

Щотижневою формою контролю є ознайомлення керівником практики з усіма опрацьованими матеріалами.

Підсумкова звітність має на меті узагальнення результатів, отриманих за термін проходження практики.

Важливою формою підсумкового контролю студентів за проходженням науково-дослідної практики є конференція, що проводиться по закінченню практики.

Остаточна оцінка магістерської роботи, що є основним результатом науково-дослідної практики, виставляється Державною екзаменаційною комісією за результатами захисту.

7. Виробнича (асистентська) практика

Виробнича (асистентська) практика є обов'язковим компонентом програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності 032 «Історія та археологія» освітня програма «Етнологія». Мета практики – набуття студентами професійних навичок і вмінь для подальшого використання їх у реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання і творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Особливістю виробничої (асистентської) практики є те, що саме у її процесі відбувається найбільш інтенсивне ознайомлення з усіма аспектами майбутньої роботи, проявляється критичне та осмислене ставлення до дисциплін, що вивчаються, включаються механізми педагогічної рефлексії, формуються основи професійної самооцінки. Тобто важливою складовою частиною професійної підготовки майбутніх викладачів, етнологів та істориків є педагогічна практика, передбачена навчальними планами Факультету історії, політології і міжнародних відносин на першому курсі (ознайомлююча) та другому курсі магістратури.

Умовою успішного проходження асистентської практики є оволодіння студентом змістом фундаментальних дисциплін етнологічного та історичного спрямування, методикою викладання народознавства у вищій школі. Під час асистентської практики поглиблюються і закріплюються знання студентів із психології, педагогіки, а також виробляються навички педагогічної праці, удосконалюються сформовані елементарні методичні уміння. Студенти вчаться спостерігати й аналізувати заняття з історії, творчо використовувати досвід кращих викладачів. У процесі асистентської практики майбутні викладачі, етнологи, історики оволодівають умінням проводити лекції, семінари із загальної етнології, етнології України, традиційної культури українців, археології, історії первісного суспільства, використовуючи ефективні методи і прийоми навчання як систему цілеспрямованих дій для організації пізнавальної і практичної діяльності студентів. Асистентська практика створює сприятливі умови для подальшого розвитку, закріплення і удосконалення педагогічних вмінь, сформованих у процесі попереднього теоретичного та практичного навчання у ВУЗі.

Програма практики студентів магістратури Факультету історії і політології даної спеціальності розроблена відповідно до Закону України “Про вищу освіту”, до «Положення про організацію та проведення практики у Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» від 27 листопада 2019 р. і відповідно до Закону України “Про вищу освіту” від 1 липня 2014 року, Указу Президента України від 04.07.2005 № 1013/2005 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», положень Концепції досконалості Європейського фонду управління якістю, вимог Міжнародного стандарту якості ISO серії 9000, Наскрізної програми практики спеціальності 032 «Історія та археологія» Факультету історії, політології і міжнародних відносин, освітньо-професійним програмам, освітньо-кваліфікаційним характеристикам, державним стандартам, інструкції з охорони праці та навколишнього середовища. Вона враховує знання, отримані студентами з курсу «Педагогіка», «Психологія», «Методика викладання народознавства у вищій школі» та ін.

Назва практики	Напрямок, спеціальність	Курс	Семестр	Кількість тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					всього	ЄКТС	
Виробнич а	Магістр 032 - «Історія та	Перший - другий	Другий - третій	8 тижнів	360	12,0	залік

(асистентс ька) практика	археологія» освітня програма «Етнологія»						
--------------------------------	---	--	--	--	--	--	--

Базами **виробничої (асистентської) практики** є кафедра етнології і археології Факультету історії, політології і міжнародних відносин.

Мета **виробничої (асистентської) практики** магістрів:

- знайомство з конкретними умовами сучасної професійної педагогічної діяльності у ВУЗі;
- закріплення отриманих теоретичних знань із загально-професійних і спеціальних дисциплін;
- особиста апробація отриманих теоретичних знань щодо методики викладацької діяльності під час самостійно проведених аудиторних занять;
- оволодіння необхідними методами, навичками та вміннями викладацької діяльності співробітників вищих навчальних закладів;
- проведення виховних заходів зі студентами у ВНЗ;
- отримання студентом необхідних практичних навичок та особистого досвіду з метою зростання у майбутньому до справжнього дипломованого професіонала.

Завдання **виробничої (асистентської) практики** магістрів:

- ознайомлення зі структурою й особливостями функціонування ВУЗу, їх матеріально-технічним забезпеченням; ознайомлення з педагогічним досвідом викладачів;
- ознайомлення з роботою куратора, організація та проведення виховної роботи в закріпленій групі; оволодіння методиками вивчення академгрупи;
- вивчення студентами-практикантами правил та методик викладання, а також ознайомлення з педагогічним досвідом викладачів Факультету історії, політології і міжнародних відносин;
- особисте проведення лекційних і семінарських занять з використанням засвоєних педагогічних методів і прийомів педагогічної діяльності;
- набуття необхідного комплексу комунікативних навичок спілкування та вмінь встановлювати психологічний контакт з аудиторією;
- розвиток у студентів-практикантів інтересу до науково-дослідної роботи в галузі методики викладання окремої навчальної дисципліни Факультету історії, політології і міжнародних відносин.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- предмет, зміст, основні функції та завдання методики народознавства у вищій школі;
- структуру та зміст навчальної програми курсу та історіографічну літературу і джерела до курсу;
- структуру та класифікацію методів навчання;
- способи активізації пізнавальної діяльності студентів при вивченні етнології;
- види та призначення різних видів наочності;
- типи і структуру лекційного та семінарського заняття;
- систему виховної роботи у ВНЗ,
- методику проведення виховних заходів,
- планування роботи куратора у ВУЗі, особливості формування студентської групи,
- сутність і прийоми педагогічної майстерності викладача зі студентами у ВНЗ, реалізації виховних завдань.
- шляхи вдосконалення майстерності викладача й способи самовдосконалення;
- нові технології навчання з етнології і історії;
- методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення студентів.

Студент-практикант повинен

уміти:

- проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність; складати плани-конспекти лекцій і семінарів;
- планувати навчальні заняття відповідно до навчального плану закладу й на основі його стратегії;
- забезпечувати міждисциплінарні зв'язки курсу з іншими дисциплінами;
- розробляти й проводити різні за формою навчання заняття найбільш ефективні при вивченні відповідних тем і розділів програми, адаптуючи їх до різних рівнів підготовки студентів;
- ясно, логічно викладати зміст матеріалу, опираючись на знання й досвід учнів студентів;
- відбирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання;
- аналізувати навчальну й методичну літературу й використовувати її для побудови власного викладу програмного матеріалу;
- організовувати навчальну діяльність студентів, управляти нею й оцінювати її результати;

- застосовувати основні методи об'єктивної діагностики знань студентів з предмету, вносити корективи в процес навчання з урахуванням даних діагностики;
- володіти методикою проведення заняття із застосуванням мультимедійних засобів навчання;
- створювати й підтримувати навчальне середовище, що сприяє досягненню цілей навчання;
- розвивати інтереси студентів і мотивацію навчання, формувати й підтримувати зворотний зв'язок;
- намічати об'єкти контролю навчальної діяльності студентів з урахуванням сформованості навичок і вмінь, добирати відповідні їм методичні прийоми;
- забезпечувати навчальну діяльність студентів відповідно до плану заняття;
- вносити методично виправдані корективи в плани семінарських занять з урахуванням умов навчання;
- розробляти тестові та контрольні завдання з навчального курсу для студентів групи;
- раціонально поєднувати колективні (фронтальні, малогрупові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та етапу навчання;
- цілеспрямовано використовувати традиційні наочні посібники та методично грамотно застосовувати комп'ютерні засоби навчання;
- реалізовувати загальноосвітній, розвиваючий та виховний потенціал змістового матеріалу заняття;
- спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід викладачів, студентів-практикантів, переносячи ефективні прийоми і форми у практику своєї роботи;
- планувати та здійснювати позакласну виховну роботу в якості класного куратора: аналізувати і складати план роботи куратора, розробляти сценарії виховних заходів для студентів, вивчати досвід виховної і методичної роботи ВНЗ, володіти методиками вивчення академгрупи та складати характеристику студентів, виділяти прийоми педагогічної майстерності викладача під час семінарського заняття, вести щоденник асистентської практики.

Компетентності соціально-особистісні:

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики);
- здатність до критики й самокритики;
- креативність, здатність до системного мислення;

- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи;

Загальнонаукові компетентності:

- знання особливостей, тенденцій розвитку і запитів щодо потреб інтелектуального і духовного розвитку дитини, проблем і потреб сучасного українського суспільства у сфері освіти і виховання особистості;
- оволодіння базовими знаннями і необхідними майбутньому викладачу історії, етнології компетенціями;
- усвідомлення потреби використання інноваційних технологій навчання, виховання й управління ВНЗ та їх опанування;
- обізнаність з методами й інструментарієм реалізації завдань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю.

Інструментальні компетентності:

- сформованість навичок роботи з нормативними освітніми документами, першоджерелами, підручниками і навчальними посібниками;
- провадження самостійного пошуку необхідної інформації у фахових періодичних виданнях, базах даних, онлайн ресурсах тощо;
- оволодіння категоріально-поняттєвим апаратом, дотичним до обраної галузі знань.

Професійні компетентності:

- набуття навичок використання теоретичних знань у практичній педагогічній діяльності;
- здатність планувати, організовувати і керувати навчальним процесом у ВНЗ;
- планувати і реалізувати різні форми виховної роботи у ВНЗ;
- впроваджувати у навчальний процес інноваційні форми навчання етнології та історії,
- стимулювати та організовувати навчально-пізнавальну діяльність студентів;
- здатність управління різними видами діяльності студентів з метою вирішення завдань їх особистісного та професійного розвитку,
- здатність до фахової рефлексії;
- спроможність моделювати ситуації, прогнозувати можливі наслідки педагогічних впливів на особистість вихованця.

ЗМІСТ

виробничої (асистентської) практики студентів-магістрів

Перший етап:

- проведення установчої конференції, на якій магістранти ознайомлюються з метою, завданнями практики, її змістом та основними вимогами;
- складання завдання на період науково-педагогічної практики;
- ознайомлення із звітною документацією, що передбачена вимогами науково-педагогічної практики магістра;
- ознайомлення зі структурою, науковою проблематикою та результатами наукової роботи кафедри; нормативними документами, що регламентують організацію навчального процесу кафедри;
- детальне ознайомлення з навчальними посібниками та науково-методичними комплексами з дисциплін, з яких здійснюється практика; підготовка до самостійного читання лекції та проведення практичних занять;
- відвідування занять викладачів, що працюють у групі, у якій студент має проходити практику;
- знайомство з документацією;
- складання індивідуального плану роботи.

Основний етап:

На Факультеті:

- затвердження плану й тексту лекцій і практичних занять.
- проведення відкритих лекційних та практичних занять.
- відвідування відкритих занять інших студентів-практикантів.
- проведення виховних заходів в групі.
- виконання завдань індивідуального плану.

Заключний етап: Оформлення документації.

- ✓ підведення підсумків індивідуальної педагогічної діяльності;
- ✓ підготовка та оформлення звітної документації;
- ✓ захист науково-педагогічної практики;
- ✓ участь у підсумковій конференції;
- ✓ підведення підсумків практики.

Перелік документації, яку студент подає на кафедру після завершення практики:

- I. Календарний графік проходження практики
- II. Психолого-педагогічний щоденник студента-практиканта.
- III. Звіт з педагогічної практики.
- IV. Характеристика на студента-практиканта.
- V. Відгук осіб, які перевіряли проходження практики, а також висновок керівника практики від вищого навчального закладу про проходження практики.
- VI. Конспекти уроків з етнології або історії.

- УІІ. Конспекти лекційних і семінарських занять
- УІІІ. Конспект позакласного заходу з історії.
- ІХ. Конспект та аналіз виховного заходу.
- Х. Психологічна характеристика на педагогічний колектив.
- ХІ. Індивідуальне завдання.
- ХІІ. Робоча програма з дисципліни.
- ХІІІ. Аналіз відвіданого заняття.

Форми контролю. Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами. Підсумкова звітність має на меті узагальнення результатів, отриманих за термін проходження практики. Підсумковою формою контролю є екзамен.

Після закінчення терміну практики студенти звітують перед кафедрою на підсумковій нараді, відповідним підрозділом про виконання РПП та індивідуального завдання. Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником бази практики, в друкованому та електронному вигляді. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені РПП.

Звіт в електронному вигляді разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом (щоденник, характеристика та ін.), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами, передбаченими РПП, подається на захист.

Звіт з практики захищається студентом в комісії, призначеній завідувачем кафедрою або заступником декана/декана структурного навчального підрозділу університету. До складу комісії входять керівник практики підрозділу університету, керівники-методисти практики від підрозділу університету і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні дисципліни. Підсумки практики підводяться на засіданні кафедри:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка рівня теоретичної і практичної підготовленості студентів до роботи за спеціальністю;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Основний зміст підсумкового проблемного засідання кафедри складають доповіді з узагальнення досвіду роботи студентів з питань проходження практики.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри/циклової комісії та заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.

	ність							
Науков о- дослідн а практик а	032 «Історія та археологія », освітня програма «Етнологі я»	1, 2	1,2,3	12 тижнів	450	15,0	4,0	екзамен

Базами науково-дослідної практики є кафедра етнології і археології Факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Метою науково-дослідної практики у I-III семестрах є набуття студентами досвіду самостійної науково-дослідної роботи та опрацювання методики її проведення, поглиблення теоретичних знань з етнології, історії, підбір фактичного матеріалу для написання магістерської дисертаційної роботи, формування вмій і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел.

Досягнення мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- ознайомлення зі структурою, науковою проблематикою та результатами наукової роботи кафедри щодо обраного напрямку досліджень;
- здійснення студентами польових етнографічних досліджень у рамках певних територіальних меж теми досліджуваної магістерської роботи;
- вивчення теоретичних класичних джерел за обраною науковою проблемою, відповідно до наукової проблеми дослідження щодо майбутньої магістерської роботи;
- визначення стану розробки питань обраної наукової проблеми у вітчизняній та іноземній літературі;
- визначення структури та основних завдань магістерського дослідження;
- оволодіння методикою обробки та аналізу статистичних даних;
- апробація основних теоретичних та практичних рекомендацій магістерської роботи (у формі виступів на конференціях, написанні наукових статей, тез тощо);
- формування навичок самоосвіти і самовдосконалення, сприяння активізації науково-дослідної діяльності магістрантів;
- виховати у студента творчий підхід до методичної роботи, наукової праці, сформуванню потреби в підвищенні своєї кваліфікації.

У результаті виконання програми практики студенти повинні

знати:

- сутність та особливості методології наукового дослідження;

- основні принципи роботи з емпіричною базою дослідження;
- методи наукових досліджень;
- види інформаційного забезпечення та використанні джерел інформації у науково-дослідній роботі;
- наукознавчі та методологічні основи наукових досліджень;
- особливості організації науково-дослідної роботи;
- особливості роботи у польовій етнографічній експедиції та правила оформлення польових першоджерел;
- шляхи пошуку та аналізу літератури, укладання бібліографічного списку;
- вимоги до оформлення результатів науково-дослідної роботи;
- етичні та правові основи наукової діяльності тощо;

уміти:

- порівнювати точку зору і логіку авторів, які висловлюють дискусійні проблеми, знаходити сильні і слабкі сторони в різних роботах, пошуках;
- правильно організовувати етапи наукового дослідження;
- застосовувати понятійний апарат методології наукових досліджень;
- відбирати та аналізувати необхідну інформацію;
- формулювати мету, завдання та гіпотезу наукового дослідження;
- планувати та проводити емпіричні дослідження;
- порівнювати отримані результати дослідження із теоретичними обґрунтуванням проблеми;
- формулювати висновки наукового дослідження;
- оприлюднювати та упроваджувати результати науково-дослідної практики;
- складати звіти та доповіді тощо;
- узагальнювати результати, обґрунтовувати висновки та надавати практичні рекомендації, обґрунтувати отримані результати дослідження та захистити їх.

Компетентності соціально-особистісні:

- здатність діяти на основі етичних міркувань, діяти соціально і громадсько свідомо;
- здатність брати на себе відповідальність, бути активними у прийнятті рішень;
- здатність до рефлексивного мислення;
- готовність до саморозвитку, орієнтація на успіх, позитивні очікування, відкритість, гнучкість, креативність;
- здатність працювати індивідуально, самостійно вирішувати наукові проблеми.

Загальнонаукові компетентності:

- базові знання теоретичних засад з методології та методики проведення наукових досліджень;

– базові знання науково-дослідницьких методологій.

Інструментальні компетентності:

- навички здійснення структурування теоретичного матеріалу;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність до планування та поєднання пошукових стратегій, включаючи постановку корисних запитань, розширення чи звуження пошуку;
- здатність розв'язувати проблеми;
- володіння термінологічно-понятійним апаратом;
- здібність проводити процедуру науково-педагогічні дослідження.

Професійні компетентності:

- здатність формулювати тему наукового дослідження та розробляти план його реалізації;
- здібність відбирати та аналізувати необхідну інформацію для наукового дослідження;
- здібність формулювати мету, завдання та гіпотезу наукового дослідження;
- здатність планувати та проводити емпіричні дослідження;
- здібність порівнювати отримані результати дослідження із теоретичним обґрунтуванням проблеми;
- здібність формулювати висновки наукового дослідження;
- здатність складати звіти і доповіді наукового дослідження та публічно презентувати його результати.

Робота магістрантів під час науково-дослідної практики організується відповідно до логіки роботи над магістерським дослідженням. Вони збирають польовий етнографічний матеріал шляхом опитування, інтерв'ю з респондентами, фіксуючи елементи традиційної культури певного регіону, працюють з першоджерелами, монографіями, авторефератами і дисертаційними дослідженнями, аналізують результати досліджень, консультуються з науковими керівниками і викладачами кафедри.

Зміст практики.

1. Підготовчий (ознайомлення з переліком тем магістерських робіт, запропонованих кафедрою етнології і археології; ознайомлення з графіком роботи керівника магістерського проекту, визначення консультаційних днів і годин).

2. Основний (аналіз науково-методологічної літератури з вибраного напрямку, розробка методики та організація науково-дослідної роботи; опрацювання наукових матеріалів (статей, монографій, публіцистичних матеріалів, періодичних видань, стенограм тощо) з вибраної теми; проведення польової етнографічної експедиції (збір польових етнографічних матеріалів та фіксація артефактів на місцевості); підготовка узагальнення, аналітичних

висновків з досліджуваної проблеми; участь у наукових студентських конференціях, засіданнях круглих столів; систематичне відвідування консультацій з керівником магістерського проекту; виконання індивідуального завдання).

3. Підсумковий (підготовка звітної документації за результатами магістерської практики та захист магістерської роботи)

Перелік документації, яку студент подає на кафедру після завершення практики:

9. Календарний графік проходження практики.

10. Щоденник практики.

11. План-проспект дипломної роботи.

12. Звіт про проходження науково-дослідної практики.

13. Польові етнографічні матеріали зібрані студентом.

14. Бібліографія дипломної роботи.

15. Індивідуальне завдання.

16. Відгук і оцінка роботи студента на практиці.

Форми контролю: Основною формою контролю за діяльністю студентів-практикантів є самоконтроль у вигляді систематичного ведення щоденника практики і чіткого дотримання виконання індивідуального плану.

Щотижневою формою контролю є ознайомлення керівником практики з усіма опрацьованими матеріалами.

Підсумкова звітність має на меті узагальнення результатів, отриманих за термін проходження практики.

Важливою формою підсумкового контролю студентів за проходженням науково-дослідної практики є конференція, що проводиться по закінченню практики.

Остаточна оцінка магістерської роботи, що є основним результатом науково-дослідної практики, виставляється Державною екзаменаційною комісією за результатами захисту.